

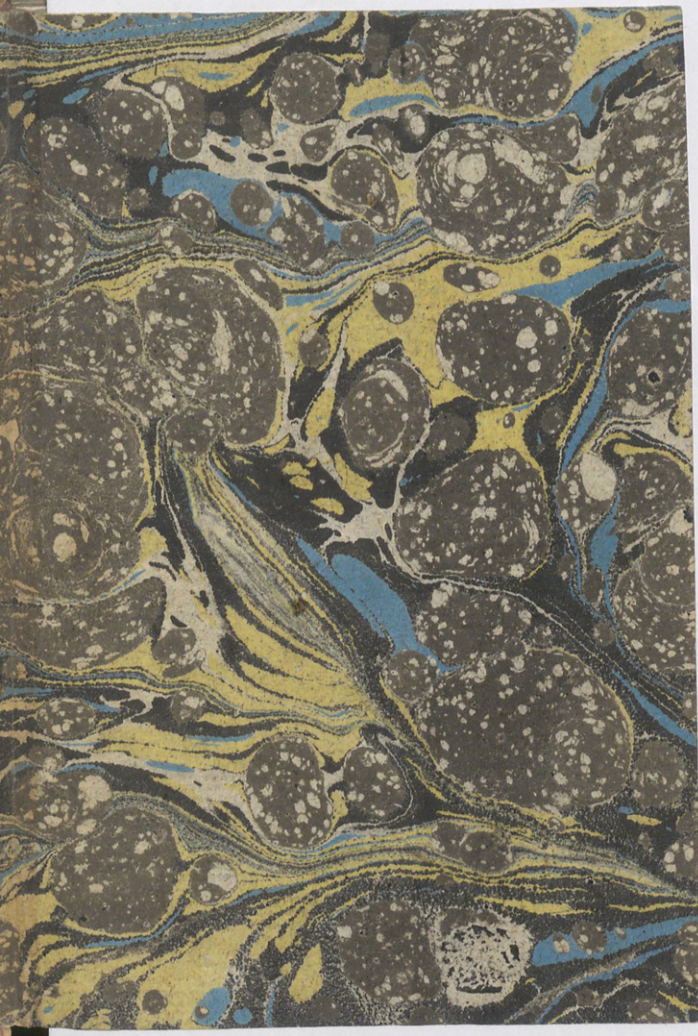
72021

Vol B. 138:3

AD

2d5

CSOKONAI

VITÉZ MIHÁLY

POÉTAI MUNKÁI

KIADTA

MÁRTON JÓSEF.

II. KÖTET
ANAKREONI DALOK.
A' TAVASZ.

ANAKREONI

DALOK

(IRTA)

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY

Kantsót, fiú! vezendő
Ez élet és előlünk
Mint egy palatzk bor elfogy.

BÉTSBEN
FICHLER ANTAL BETÜVEL
1815.

1989

ANAKREONI

D A L O K

C S. V I T É Z M.

Á L T A L.

A

— — — ego, apis Matinae
More modoque.
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operosa parvus
Carmina fingo.

HORATIUS
L. IV. Od. II. v. 27. -23.

RÖVID ÉRTEKEZÉS

A Z

A N Á K R E O N I D A L O K R Ó L.

A' Poézisnak minden nemei közzül legrégeb-
és legközönségesebb az énekelhető vagy dal-
lásra alkalmas verselés. J u b á l t ó l fogva, e'
mái napig, a' mellyben ezeket írom, minden idő-
ben és minden helyeken éreznek az emberek, in-
dulatba jönnek, azt kiadni igyekeznek, 's ha at-
tól szer felett izgattatnak, danlásra, tántzra,
mértékbe szedett hathatós beszédekre fakad-
nak. Az érzékeny Római Olasz, a' fagyos Lap-
pon; a' gögös Ásiata, az i n d o l e n s Chinaí
lakos; a' Tuilleriának kipallérozott lelkei, 's az
emberevő Hannibálok: 1) — mind, mind éne-

1) Lásd a' Kanibáloknek egy jeles Dalját Kleist-
nál: *Sämmtlichen Werke. Wien. 1789. 12. S.*

kelnek, danolnak és dallokat tsinálnak. A' Hár-
mónia, melly a' mi testünk és lelkünk alkotá-
sával egy-idős, a' maga származásának szempil-
lantásában nemzette és zendítette meg a' *Ly-
rica Poësis* 2) — Két fő Nemek van az
éneklo Versezeteknek, ahozképest, a' mint vagy
felemelkedik, és magán kívül ragadtatik a' mi
lelkünk, vagy pedig tsak tsendes és kellemetes
elborulásba jön az elötte lévő tárgy által. Az
első esetben, a' tárgynak nagy és felséges völ-
ta miatt, érzéseink erősebbek, gondolatink
fentebb járnak, melly miatt a' szok és kifeje-
zések hathatós, szabad, mérész és vakmerő for-

- 2) Méltó erre megolvasni a' miket Sulzer (*All-
gem. Theorie d. schön. Künste. Neue Auflage.
Leipzig 1786. IV. Theile. gr. 8. Art: Lyrisch,
Musik, Hymnus, Ode, Lied, &c.*) Ramler
(*Batteux, Th. III. S. 3. ff.*) Marmontel
(*Poétique Française Tom. Ch. 15.*) 's kivált a'
mi tréunkhoz közelebbrol Lowth (*de sacra
Poësi Hebraeorum, C. Not. Dav. Michaëlis,
Göttingae, Part. II. Praelect. XXV. Edit.
Hae*) és Barnes (*Prolegom. in Anacreont.
§. I. IV.*) beszélnek. — Azt mondja Scali-
ger: *Infans quoque prius canit, quam loqua-
tur*; méltó a' többit is nála megolvasni, *Poë-
tics Lib. 1. pag. 3.* (1561. fol).

mát és menetelt vesznek magoknak; és a' Szerző egész meglelkesedésben áll előttünk: így készül az Óda, melly alatt az énekeknek fellengősebb nemét szoktuk érteni. Mikor pedig érzéseink lágyabbak, szelidebbek, nyájasabbak; a' tárgy vagy tsekélyebb oldaláról vevődik fel; 's annál fogva énekünk is, és előadásunk módja könnyebb és halkábban folyó: akkor az Óda erejét és magasságát el nem érzjük, és a' mit készítünk, annak neve nálunk Dal, az idegeknek Lied; Song; Chanson; Canzone vagy Canzonetta. A' természet' látásából indultt örömkök, a' nyájjasságnak, barátságának, édes indulatoknak érzése, a' társasági élet' vidámságinak kóstolása, az abból származott játék, enyelgés, jó kedv, és felvidulás — ezek a' Dalnak szokott foglalatjai, azt mondja Eschenburg. 3) Az ilyen tárgyak és érzések szükségesképpen megkívánják, hogy a' Dalnak egész előadása, minden kifejezése és telyes folyamatja könnyen

3) *Entwurf einer Theorie und Litteratur der schönen Wissenschaften, von J. J. Eschenburg. Berlin und Stettin. 1783. 8. — S. 114. §. 18.*

menő, természetes eggyűgyű, kellemes és jóhangzású legyen; annyival is inkább, minthogy minden Dal főképpen éneklésre és muzsika mellé szokott készitődni. — Sok nemei vannak, valamint az Ódának, úgy a' Dalnak is. Legkitetszőbbek az

A n á k r e o n i Dalok. Anákreon, (a' kiről alább egy K i e r e s z k e d é s b e n) igen sok apró Dalokat irt Görög nyelven; de a' mellyek nagyobb részént elvesztek a' Bysantiumi Zelóták igazságtalan kegyességek miatt, nem kevés vesztésével a' szép Mesterségeknék. 4) A' mi megmaradt is, és valami 70 — 80, 5) for-

4) Vajha sokan érzenék azt, kivált a' nagy emberek közzül, a' mit említ D a r n e s (*in vita Anacreontis, Edit. Cantabrig. 1705. 8. praemissa, §. XXXII, et XXXIII. pag. LVIII. s. 99.*) 's a' melly szép megjegyzését ottan előhozza X. Leo Páának, és a' mit erről a' szentségtörésről *Alcyoniusból* és *Colomésiusból* kijegyez *Dan. Georg. Morhofius (Polyhistor. Literar. Philos. Practic. C. Accession. J. Frickii, et Joh. Molleri, Edit. III. Joh. Alb. Fabricii. Lubecae. 1732. 4. — Tom. I. Lib. VII. Cap. 2. §. 11. pag. 1043.*

5) *Com. Teleki Bibliotheca, Tom. 1. pag. 9. és Born in Dissert. Anacreonti praefixa. pag. XXIX et XXX. Edit., Lids. 1789. 8.*

mán az ő neve alatt forog, nem mind az övé, hanem másoktól az ő mustrái után iródott. Ezeknek az ő Daljainak foglalatjok, a' szerelem, a' bor, az öröm, a' megnyugodtt lélek, tsendes és szorgalom nélkül való élet, barátság, szépség, tavasz, rózsa, galambok 's a' t. Nints azokban semmi fajtalanság, részegítő és lázzadó indulat, vastag baromi gyönyörködés: hanem tsak nyájas enyelgés, rendkívülvaló vidámság, lomhaság nélkül való elérzékenyülés, könnyü és szabad Epicureismus. Az Anákreon világában tsak a' jelenvaló szépet, jót, gyönyörüt keresi az emberi Lélek, a' fösvenységtől, nagyravágyástól, haszontalan aggodalmaktól üress lévén, érzi hogy jó az élet, és a' halált is tsak úgy nézi, mint az örömnök és megelegedésnek utolsó pontját, mellyen meg kell nyúgodni. Horatius is követte ötet ebben; mert ő is a' gyönyörüségek közzé mindég szép módjával, béviszi a' halált, a' koporsót, a' más Világot. 6) Eljünk vidámon, és minél kevesebb

6) Szép Aesthetikai és erköltsi jegyzést tesz az ilyen Poétai fordulásról amaz érzékeny Francia Poéta De lille *Les Jardins, ou l'Art*

gondal; mert egyszer meghalunk, ez a régi Lyricusok' Philosophiája: ha pedig élnünk és örülnünk kell, hagyjunk élni és örülni másokat is, ez az egész emberiség philosophiája. Vajha minden fösvénynek, minden Nagyravágyónak, minden bújázkodónak beléolvaszthatnám a' szívébe ezt a' kurta philosophiát! hány rettenetes bűnnek a' tsiráját sütném el általa; óh jó theoriájú, gonosz praxisú Halandók! a' ti kebeletekben. Ezt a' Maximáját Anacreon a' legszebb színbe öltözteti fel, kikeresi az érzésnek legszebb útait, fájin elmésséggével tsalogatja 's tartóztatja az olvasót, magát igen kellemetes és kedveltető módon fejezi ki, ezer édes igéző képeleteket talál elő 's azokat a' legkönnyebb módal festi le, hogy azok a' mi Fántáziánkat körülzsibongván, Lelkünkéről az élet' unalmát 's az azt felettébb lankasztó indulatokat balszamos szárnyaikkal leszeleljék. 7) Ezt a' könnyű és

d'embellir les Paysages, Poëme en IV. Chants, l'an XI. 12.) dans ses Notes, és sok víg Poétának jó letzkét ad általa.

7) Egészszén megérdemli a' figyelmet Barneaius *Prolegomenor, in Anacreont, §. X et XI.*

aprólék gyönyörűséget olly elmésséggel fűszer-
számozza ő meg, a' mellynek párját alig ta-
lálni. Az ő humora azt mondja Sulzer, 8) a'
legkellemetesebb a' világon, 's olly könnyű,
mint a' legszebb kikelet; az ő Daljainak gyű-
teménye hasonlatos a' virágos Kerthez, melly-
ben ezer kívánatos illatoktól lepettetni meg 9).

Ez tehát az Anákreon' Daljainak belső ter-
mészetek, és a' melly Dalokat illyen lélekkel
's illyen formába öntenek a' Poéták, azokat
Anákreontismosoknak, Anákreoni
Daloknak nevezik. Azért is, a' ki jó Aná-
kreoni Dalokat kíván írni; annak nem Aná-
kreont kell fordítani, sem holmi hideg és dur-
va érzéseket az Anakreon' mértékére sró-
folni: 10) hanem az ő tőle kedvelt édes tár-

8) Allg. Theor. d. sch. Künste. — Art. Anakreon.

9) Lásd *Jul. C. Scaligeri Poëtices Lib. 1. Cap. 44.*

10) Így járt, az egyébaránt tudós *Casp. Bar-
thius* vagy költőt névén *Tarreus Hebius*,
a' kiről azt mondja az éles *Morhof*, *Polyh.
Literar. Tom. I. Lib. VII. Cap. 3. §. 12. pag.
1068.* hogy „ejus Anacreontes lignei plane,
imo stercorei sunt.“

gyakról, az ő tulajdon könnyűségével, vidára humorával, és kellemetes előadásával, rövid és tsinos Dalokat szerezni. Sajnálom, hogy a' midőn ezeket írom, D é g e n n e k 11) Anákreonra tett halhatatlan gondolatait a' könyvnek nem léte miatt jó izlésű Olvasóimmal nem közölhetem. Én azt a' fáradságomat nem kimélltem volna; de Collegiumunknak Könyves házában Dégenpek sem kiadását, sem Értekezését fel nem találhattam, a' melly Könyvtárnak egyébaránt a' Görög és Deák Litteratúrára nézve, melly nálunk olly nagy betsben vagyon, Magyar Hazánkban párját nem láttam. Még egy felette hasznos Német Gyűjteményben 12) igen szépen és derekasan le van írva az Anákreoni Daloknak valóságos természetek; de azzal sem élhettem. S c h n e i d e r

11) *Über die Philosophie des Anakreon, ein Versuch von M. Joh. Fr. Degen.* Erl. 1776. 8. — *Anacreon, herausgegeben von J. F. Degen.* Erl. 1781. 8. —

12) *Fragmenten über die neuere deutsche Litteratur.* (I. Th, S. 338. f.) —

is 13) sok szép jegyzéseket tesz az Anákreon' Poézisáról, az ő követőiről 's ezeknek elméleti erejéről. Minden pallérozott Nemzetekből vagynak már a' kik Anákreontismusokat, vagy Anákreon' lelke szerént írott apró Dalokat tsináltak; de egy sem vitte a' Poézisnak ezt a' Nemét olyan tökéletességre, mint a' Németeknél Gleim, 14) a' kit azután, (a' szokás szerént), egész sereg nyomorútt himezők követtek, és boszszontottak. Nálunk ebben a' pályában tett próbát Edes Gergely, 15)

13) *Anmerkungen über den Anakreon* (von Prof. Schneider) Leipz. 1770. 8. --

14) Gleims *Versuch in scherzhaften Liedern*, Berlin. 1749. 8. — Ebend. *Lieder nach dem Anakreon*. Berlin. 1766. 8. —

15) Edes Gergely régolta fordítgatja Anákreon Daljait görögből, régolta is dolgozik Anákreontismusokat: ez utolsókban szerentséesebb vólt mint amazokban, és talám, a' mint rájok emlékezem, a' legjobbakat vesztette el 1798diki útjában. Most mind a' kétféle Probáit kiadá e' tzim alatt: *A' Teoszi Anákreon Versei, kétféle fordításban. Egyenesen görögből, 's a' t., Edes Gergely által. Vátzon. 1803. 8. — A' Fordítást ez a' Magyar Verselőnk kétképpen tette meg, a' mint maga is a' könyv homlokán említi, az egyik van az Anákreon' mértéke*

Földi János, és Dayka Gábor 16). Fordították pedig némely darabjait Földi, Rajnis, Kazincy, Ráday, Édes 17). Az Olaszoknál és Frantziák-nál már több fordította 12 Poétánál; az An-

szerént, a' másik pedig kádentziás apró sorú versekben. Illyen formába öntötte Anákreon-tismussait is, kit kádentziával, kit csak a' nélkül. Baráti és jóakarói sürgették, hogy kiadja, a' mint az előbeszédben írja. — *Z e c h e n t e r Antal* is kiadá az Anákreon' verseit Magyarúl 6 syllabájú 3 soros kádentziás Versekben fordítva. *Prága.* 1785. 8. De a' 3 soros Vers! a' Prágai fordítás! a' Geklen Adalajda! és az illyen Magyarság! — Inkább hallgatom a' Német *Vir-tuózok'* ma gy a r *Verbunknótáit*, mint az e-f-féléket. A' Magyarok Karaktere az, hogy Ka-raktere legyen. . . .

16) *Dr. Földi János*, a' ki Anákreonnak sok daljait fordította, próbát tett az Anákreon-tismusokban is, mellyek több Versezetjeivel egy-gyütt még Kézírásban hevernek. — *Ujhelyi Dayka Gábor* egynehány szerentsés Anákreon-tismust tsinált: az ő próbái is még Kézírás-ban vagynak egyéb poétai darabjaival. Egy az Orpheusban kiadódott: a' többi is Kazincy Úr' öszveszedése és barátsági hív gondosko-dása után rövidnap világra kerül.

17) Lásd a' *Magyar Museumot* Kassán és Pes-ten; 1788. 1789. II. Kötet. 8. *Orpheust* Kas-sán. 1790. II. Kötet. 8. — és *Helikoni Virágo-ka*t Kazincy Ferentz *Gyűjteményéből.* Po-26onyban. 1789. 8. —

glusoknál 6 fordítása van; Németül és Spanyolul 18) pedig az eredeti metrumon is próbálták fordítani. A' Dégen kiadása német fordítással együtt, tudtomra, leghasznavehetőbb. A' prosodiára és philológiára, legjobb a' Barnesé. Pompás kiadások Rómában a' Spalettié 19); és a' két Pármai 20). De legszebb, legjobb, legbővebb, és mind külső mind belső érdemére nézve legfejedelmibb a' Párisi, 21) a' mellyben nem csak a' Görög Textus legcorrigáltabb, a' Deák fordítás mind versben, mind folyóbeszédben legderekabb; hanem a' Dalok-

18) Német lábakon próbálta Meinecke (Leipzig. 1776. 8). Spanyolnyelven pedig *Estevan Man. Villegas*, (az *6 Eroticainak Iső Részében*. Najera. 1617. 4). —

19) 1781. fol. —

20) Az egyik nagy betűkkel *c. Commentario, et B. Theca Anacreontica, et var lection*, 1785. 4. *ex typ. reg.* a' másik apróbb betűkkel, a' híres *Bodonii typogr.* Olasz fordítással, *in 4. maximo.*

21) *Odes d' Anacreon, traduites en Français avec le texte grec, la version latine et notes critiques, par la Citoyen Gaël, avec estampes, odes grecques, mises en musique par Gossec, Mehul, le Sacur et Cherubini, et un discours sur la musique grecque. Edition plus complete que toutes celles qui ont paru jusqu'à ce jour, Paris l'an 7. gr. 4.*

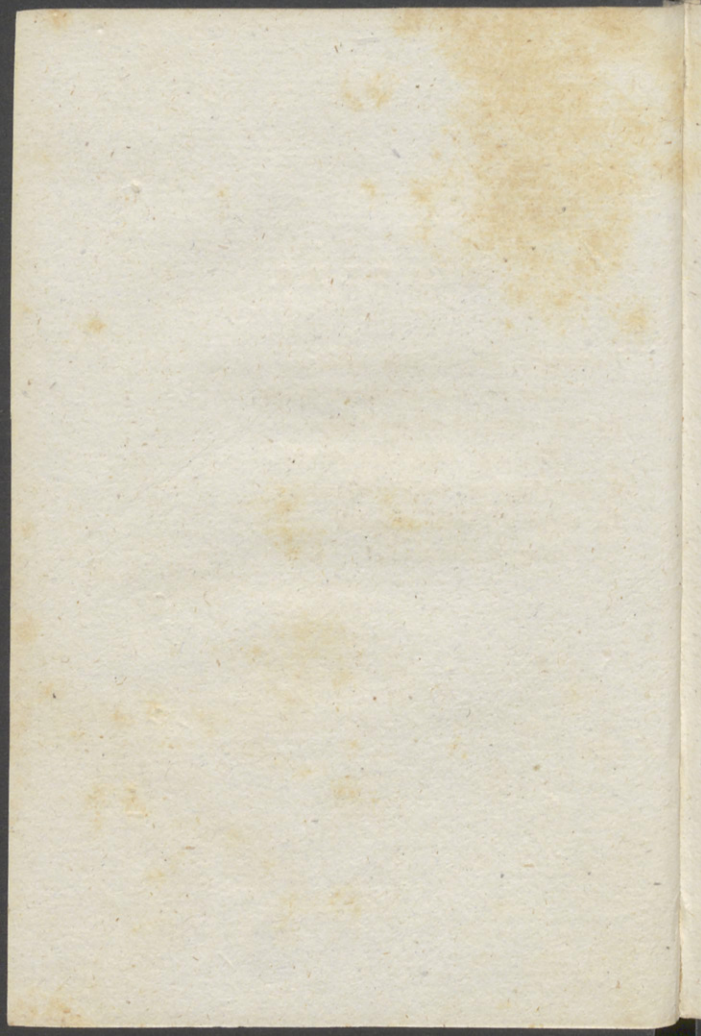
nak száma is több újjonnan feltalált Darabokkal van szaporitva, az Író képzeletei pedig Párisnak mái híres Piktorjai és Metszői által Táblákra vagynak tétetve, 's a' mi több az oda-való legnagyobb Muzsikusok által a' Görög Textus Muzsikai Compositióra van véve. Vajha én, Hazánknek olyan Componistájára találhatnék, a' ki egy Magyar Anakreontismust Muzsikára vévén, vélem, és Magyarimmal közelebbről tudná 's kívánná éreztetni a' Görög szabású Rhythmusoknak Mennyei hármóniáját! Rousseau, 22) a' ki maga is mester volt a' Muzsikában, próbát tett e' részről nevezetesen a' Pindarus' Ódáira: Nálunk Seyfried 23) is úgy készített egy muzsikai szerzeményt, a' Virág Benedek' Jámbusos énekére. Így lehetne a' Görög mértékű Verseknék, a' nép előtt bettet és kedvességet szerezni!

22) Lásd az *ő Dictionarium Musicumát*, 's a' hozzá ragasztott Kótákat.

23) Esméretes az *ő Csehhez* írott Dalja, melly így kezdődik: *Tölem Barátom messze vagy 's a' t.* Ebben a' Dalban, a' mint tudjuk, niats az úgy nevezett Kádentzia; még is jól megy rá a' muzsika, 's ő is a' muzsikára.

A J Á N L Á S.

KAZINCZY! FÖLDY! Kik belölem
Már — már poétát tettetek,
Kérlek vegyétek el ma tőlem,
Mit rég' megérdemlettetek.
Tsekély ugyan, tsekély ajándék:
De tégye a' baráti szándék
Naggyá Elöttetek!

I.

A' MAGYAROKHOZ.

Ne szálljatok meg értte
Magyarjaim! kikérem,
Ha én is a' tsatákat,
A' várak' égetésit,
És a' Királyok' estét
Nem kürtölöm Homérral.

Ez a' butella másolás
A' megdühödtt Világnak
Minden tsatépatéját
Kiverte a' fejemből,
'S a' LILLA' hév ölében
LILLÁN kívül egyébre
Elmém ügyelni nem tud.

Ha hát tsupán szerelmet,
És bort fogok danolni:
Magyarjaim! kikérem,
Ne szálljatok meg értte.

II.

AZ ANAKREONI VERSEK.

„Vad Jámbusid, barátom!
 Hadd zengjenek Szerelmet.“
 Így szólla ÁRRILOKnak
 ANÁKREON szeliden.
 De ő saját szülőttit
 Nem engedé szerelmes
 Dalokkal elpuhítani.

E' szóra öszvezejdül
 A' két öreg Poéta.
 Közzéjek ugrik Amor,
 'S apróra tépi mérges
 Jámbusit Arkiloknak.
 Ambróziába mártja,
 Szerelmivel behinti;
 Liéus is leszállván
 Máslásba megfereszti.

Mind felszedé örömmel
 Anákreon magának;
 'S mindjárt boros, szerelmes
 Dalokra verte őket.
 Énnékem is belőlők
 Egy két tsumót ajánlott —
 Bor és Szerelmetesség
 Tsepeg belöle, látod.

III.

A' H É V S É G.

Az égető Kutyátska
 A' zöld mezőt aszalta;
 Miatta Flóra' bimes
 Virági haldokoltak,
 Fonyadtak a' ligetnek
 Zöldségi megkonyúlva:
 A' föld' egész határi
 Alélva bádjadának.

Én bennem is van egy Tűz.
 Mondják, hogy az Cupidó,
 Én nem tudom, ki légyen,
 Nem esmerem nevéről;
 Elég hogy ég mejemben,
 'S emészti nagy hevével:
 Szemlátomást betegszem,
 És már alig lehellek.

Tegnap leszállta tsendes
 Tseppekkkel egy esőtske,
 Megáztatá az erdőt,
 És a' mezőt; vizével:
 'S im a' beteg virágok
 Mindjárt feléledének,

A' kókkadó falombok
Zöld színbe jöttek ismét.

Óh vajha én reám is,
Az én aléltt fejemre,
Egy ilyen éltető viz'
Hüss tseppje harmatoznék!

IV.

A' LEÁNYRÁKHOZ.

Ti szent Idáliának
 Katzér szemü Leányi!
 Ti minket istenitő
 Nyilakkal öldököltök.
 Mikor levérett erőnkön
 Feláll Királyi Széktek;
 Reánk bodor katzajjal
 Nehéz bilintset üttök.
 Ti mézitalt ajánltok,
 Ha maszlagot keverték;
 Ha nyügbe vertek is ti,
 Lágy bársony az, 's virágszál.

Óh Kellemek' szülőtti!
 Ez a' ti martaléktok
 Gyönyörködik, 's örömmel
 Hever bilintsetekben.

V.

T H Á L E S.

Mig Tháles a' nagy Égnek
Tüzeit tsudálva nézi:
Behulla egy verembe.

Ah LILLA! a' te ortzád
Illyen gödört tsinál ám,
Mikor reám mosolygasz;
És akkor abba lelke
Melly nyakra-főre hull bé,
Mig andalogva bámúl
Ragyogó tüzes szemednek
Két földi tsillagára!

VI.

L I L L Á H O Z.

Lillám! elég tsak egy szó
Annak kitételére
Hogy téged én szeretlek.

De minden ige és nyelv,
Minden poéta - festés,
Szép elme, 's érező szív,
Elégtelen, tsekély, szük,
Hogy voltaképp' kitégyem,
Téged mi é r t szeretlek.

VII.

BARÁTOMHOZ.

Parnassz' vadon hegyénél,
 Kasztál' folyása mellett,
 Vagy Tempe' puszta völgyén,
 Múzsákat óh Barátom,
 Híjába fogsz keresni. —
 A' régi durva Múzsák,
 És a' paraszt Apolló,
 Lakhattak olly vidéket.

De ma már nagyobb örömmel
 Múlatnak ők TORAJBAN,
 Az észhozó Tokajban;
 'S nektárral élnek ottan.

VIII.

LILLÁHOZ.

Leányka! hü szerelmem^o
Tüzét miért kerülöd?
Ne félj; ez a' beteg szív
Dobog tsupán tenéked:
Ez a' te birtokodban
Nyög, és imádja képed'.

Lelántozott rabodtól
Ugyan miért remegsz hát?

IX.

A M O R.

(Guarini után.)

Egykor, hogy a' köpüből
 Mézet lopinta Amor,
 Megtsipte ötet egy Mèh,
 Mérgébe a' kis Isten
 A' mézet ujja' végén
 LILLÁMNAK ajjakára
 Kené, 's nevetve monda:
 „Leányka! e' lopásom
 Szádon jegyül maradjon;
 És a' ki tsókot ejt rá,
 E' méhnek is magamként,
 Érezze tiszta mézét,
 Érezze mérges ivét.“

X.

A' FOGADÁSTÉTEL.

Égy nyári estve LILLÁT,
 A' gyenge rózsaszájú
 A' tüzzemű leánykát,
 Megláttam, és azonnal
 Látnom, szeretnem — egy volt.

Midõn az éjt sohajtva
 Virrasztom, Á m o r így szól:
 „Ne félj VITÉZ! tsak engem
 Zengj minden énekidben,
 LILLÁT adom jutalmul.“
 Fogadtam, és jutalmul
 LILLÁT megadta nékem.

Most hát lekötve lévén
 Mást nem tudok danolni —
 LILLÁT tsak, és tsak Ámort.

XI.

A' BÚRERGETŐ.

Ha szíhatok borotskát,
 A' gondjaim tsutsúlnak.
 Ki boldogabb halandó
 Mint a' ki nem sohajtoz?
 Ki boldogabb magamnál? —
 Héj Vizivók! be sűrű
 Potsolyába foly világtok!

Szép völt Filéta, 's ifjú,
 Szerelem' 's dalok' barátja;
 De béka módra zengett,
 Tsigaként tudott szeretni,
 Bámúlsz e? — Vizivó völt. —
 Héj viziszák! be sáros
 Elmétek és világtok! —

Hantsót fiú! veszendő
 Ez élet, és előlünk
 Mint egy palatzk bor elfogy.
 Hát kurta napjainkból
 Hányat lelopnak a' bük!
 M'ért bokrositsam a' bajt?

Miért fogyasztszam élted,
Mig a' gohér virágzik?
Iszom ha szívem örvend,
Iszom ha bánat éri;
'S ha szihatok borotskát
A' gondjaim tsutsúlnak.

XII.

A' BOLDOGSÁG.

Most jázminos lugasban
 E' nyári hűvös estvén
 LILLÁMMAL ülök együtt:
 LILLÁM velem danolgat,
 És tsokolódva tréfál,
 Mig barna szép hajával
 Zefir susogva játszik.
 Itt egy üveg borotskát
 A' zöld gypágyra tettem,
 És gyenge rózsaszállal
 Száját be is tsináltam.
 Amott A n á k r e o n n a k
 Kellő danái vannak
 Kaskamba' friss eperrel.

Egy öszveséggel illy sok
 Gyönyörüt, betsest ki látott?
 'S kibóldogabb VITÉZNÉL?

XIII.

A' SZAMÓTZA.

Illatja Rozmarinnak,
 Mézize a' Fügének,
 És a' Rukertz' pirossa,
 Szájunknak, és szemünknek
 'S orrunknak is mi kellő?

Hát még, ha egyesülnek
 E' kedves érzések? —
 Imé az értt Tseresznye
 Melly édes és piross is'
 A' Sárgadinnye' szagja
 Nárdus, 's az ize nektár:
 A' Rózsa' szine bibor,
 'S illatja finom ámbra.

De rozmarinnal együtt
 A' kis rukertz, fügétske,
 Tseresznye, sárgadinnye,
 És rózsza öszveséggel
 Van elvegyitve a' szép
 Szamótza' biborában
 Szép szine drágalátos,
 Mézize száját enyhít,
 'S illatja a' velökre
 Mint egy Nepente felhat.

Hedves Szamótza! téged
Én — én az Isteneknek
'S az Istenaszszonyoknak
Tennélek asztalára.
Sőt, tsak beszélni tudnál,
És tsókot adni, mindjárt
Hasonlatos lehetnél
A' LILLA' ajjakához.

XIV.

O R G I Á K.

M i n d.

Lantom danold LIÉUST;
 A' sziveket feloldó,
 A' gondtörő LIÉUST,
 Méltó danolni néked.

E g y.

Ő a' kegyelmes Isten,
 És ő az, a' ki nélkül
 A' szép Citére fázik,
 Tompán lövöldöz Ámor,
 A' Grátziák alélnak;
 'S egész gyönyörködésben
 Nem úszhat az halandó.

M i n d.

Lantom danold LIÉUST;
 A' sziveket feloldó,
 A' gondtörő LIÉUST
 Méltó danolni néked.

Egy.

Ö a' kegyelmes Isten,
 És ő az a' ki mellett
 A' büszke Nagyravágyás
 Rezzenti tarka szárnyát,
 'S a' töltt pohárba szállván
 Megaláztatott örömmel
 Fül a' szelid habokba.

M i n d.

Lantom danold LIÉUST;
 A' sziveket feloldó,
 A' gondtörő LIÉUST
 Méltó danolni néked.

Egy.

Ö a' kegyelmes Isten,
 És ő az, a' ki által
 A' megpirúlt gerézdben
 Nyájaskodó barátság,
 Öröm, katzaj, ledérség,
 'S tréfás szavak teremnek;
 Hogy a' szegény halandó
 Felejtse szive' terhét.

M i n d.

Lantom danold LIÉUST,
 A' sziveket feloldó,
 A' gondtörő LIÉUST
 Méltó danolni néked.

Egy.

Ő a' kegyelmes Isten,
 Ő a' ki képzetünkben
 Teremthet új világot.
 Ő int Polimniának;
 'S mennybéli zengzetével
 Olvasztja sziveinket.
 Ő gyűjtja a' Poétát
 Érzékenyebb dalokra,
 És bájoló borával,
 Édes ragadtatásban,
 A' menny felé repíti.

M i n d.

Lantom danold LIÉUST;
 A' sziveket feloldó,
 A' gondtörő LIÉUST
 Méltó danolni néked.

XV.

KESER'ÉDES.

A' RÓZSA szép virágszál,
De tüske szürdal ágán.
Ha mézet ad is a' Méh,
Fülánkja néha megtsip.
A' Bor bétölt örömmel,
'S mámort okoz gyakorta.

Szép vagy te LILLA, 's édes, —
Vidit kegyes szerelmed;
De mennyi — ah, de mennyi
Kin is gyötör miattad!

XVI.

ÁLOMLÁTÁS.

MIT álmodám az éjjel!
 Óh Dóri! mint tsudálék
 Két domború halomkát
 Citére' templománál.

Apró Meänderetskék
 Kékelnek a' virág közt,
 És egy parányi völgyön
 Eltűnnek ágaikkal.
 Ahol ti lágy Szerelmek,
 'S vig Grátziák, tzitzáztok;
 — — — — fejérén
 Tollázkodó Galambid'
 Tzirolgatod, Citére!
 Pihegő fuvallatoktól
 Habozva lengedeznek
 A' gyöngyvirág barázdák,
 Felettek a' tetőn áll
 Egy kláris oldalú kút
 Gyengén körül ölelve
 Rózsákkal 's ért eperrel,
 Mellyből az élet áldott
 Forrása tiszta mézet
 'S hőszin tejet szivárog.

A' Rózsa-káva mellől
 Nyilával a' kis Amor
 Rám int: 's alélva dülök
 Elasticus gyepére;
 'S azt képzelem magamnán
 Hogy én a' Hébe' bódog
 Vánkossain henyélvén
 Mint égiek' barátja
 Nektárral ittasúlok. —

Azomba, Dóri, halld csak! —
 Ütött az éj, az őrzök'
 Szavára felrijadtam:
 'S hát — bús fejem borúlva
 Van a' te — — — —!

XVII.

D Ó R I S H O Z.

PILLANTS reám, Leánka!
Pillants reám, de titkon;
Hogy vén Anyád, ki pénzét
Olvassa, meg ne sejtse.

Pillants reám; 's azonnal,
Szép Dóris, én elértem,
Hogy érzed, a' mit érzek.

KVIII.

AZ ÁLOMHOZ.

SOKÁ jön erre LILLA,
 A' hitszegő soká jön. —
 Jer addig, édes Álom!
 Jer, e' setét lugasról
 Hints mák-olajt szememre,
 Fedezz be kárpitoddal,
 'S a' gondokat fejemről
 Legyezd le szárnyaiddal.

De ha eljön a' Leánka:
 Sem mák-olaj, se' kárpit
 Nem kell, magad se' kellesz;
 Tsak menj el, édes Álom!
 Elmúlatunk mi ketten.

XIX.

A' S Z E P L Ö.

MINT egy megértt boróka,
 Melly tiszta hóra hullott ;
 Mint a' delin fejezlő
 Rózsába bújt bogárka :
 Mint a' Korinti szőlő
 A' tükoros kalátson :
 Úgy bársonyollik, olly' szép,
 Olly' édes, egy kerekded
 Szeplötske LILLA' mejjén.

Ez az a' kies Szigetke,
 A' mellybe' a' Szerelmek,
 Ha keble' tengerének
 Téphabja közt fürödtek,
 Enyelegve szárogatják
 Hajok' vizes aranyát.

Ti szóljatok, reája
 Hültt Tsókjaim ! ha méltó
 Dühödés é LILLA' mejjén
 Egy földi Nimfa' mejjén,
 Imádni az hibát is ?

XX.

AZ ELTÁVOZÁS.

Távol vagyok te tőled
 Óh életem' reményje!
 Óh LILLA, földi Angyal,
 Távol vagyok te tőled!

Elhagytalak, galambom,
 El — 's áh! talán örökre;
 Mielta olly sok édes
 Tsókok között utólszor
 Bútsút vevék te tőled.
 Ím vissza én se mentem,
 Te is hijába vártál.

De bezzeg a' ki LILLÁT
 Elhagyta — áh, ha látnád, —
 Elhagyta ám magát is!
 El — 's áh, talán örökre.

XXI.

A' TAVASZ.

Az egész Világ feléledt,
 'S az elérkezett Tavasznak
 Öröme minden örvend;
 Tsak az egy VITÉZ nem örvend.

Enyelegnek a' jubnyájak,
 Tehenek, lovak futosnak,
 Danol a' patsirta 's a' pinty;
 Az egész berek' homályja
 Zeneg édes énekekkel:
 Egyedül tsak én kesergek.

Ihon a' kinyiltt mezőkbe',
 Ligetekbe', rétbe', kerten,
 Hiatzintok illatoznak,
 Tulipányok ékesednek,
 Mosolyognak a' virágok:
 De mi kedvem a' Tavaszban
 Ha az ő viráginál szebb
 LILI nem virit ölemben?

XXII.

A' HAFÍZ' SÍRHALMA.

Egy.

SIRÁSZI barna Hölgyek,
 Kékény szemű Leányok,
 Öltözzetek selyembe;
 És kebletek' fejrét
 Rózsákkal ékesítvén,
 Karikába fontt karokkal
 Zengjétek e' dalotskát
 HAFÍZ' halomja mellett.:

„LÉGY IDVEZ, ÓH HAFÍZNAK
 SÍRHALMA, MELYBE' NYUGSZIK
 A' RÓZSÁBOKROK' ALJÁN
 KELET' ÉDES ÉNEKESSE.“

M i n d.

Légy idvez, óh Hafiznak
 Sirhalma, mellybe' nyugszik
 A' Rózsabokrok' alján
 Kelet' édes énekese.

Egy.

Tölts bort, Leányka, tölts bort,
 Hedvellem a' piros bort,
 Melly a' Sirászi hegynek
 Boldog kövén tenyészik.
 Nints több bor e' világon,
 Nints több ehez hasonló ;
 Setét ez és aranyzin, —
 Szivem kinyilik ettől,
 Öröm pezség szememben,
 Boldog vagyok, 's alélva
 Simúlok édesemnek,
 A' szeghajú legénynek,
 Ölébe, és elalszom.
 Felébredek, Leánykák,
 Ittam ; de még sem érzek
 Az én fejembe' terhet. —
 Zengjétek, óh Leánykák
 Ez égi bor' hatalmát,
 És töltsetek HAFIZNAK
 Sirjára is belőle
 A' tarka rózsza közzé.
 Az ő danái vigak,
 Örömhözök, erősek,
 Szerelmeket lehellők,
 Mint a' bor, a' piros bor.

M i n d.

Légy idvez, óh HAFIZNAK
 Sirhalma, mellybe nyugszik
 A' rózsabokrok alján
 Kelet' édes énekesse.

E g y.

Édes dolog szeretni,
 Édes dolog, Leánykák!
 És égi sors az Ifjú',
 A' barna fürtös Ifjú'
 Lány karjain szeretni.
 Ha bort iszom, Leánykák,
 Új lángra kap szerelmem:
 'S ha lángra kap szerelmem,
 Oh millyen édes a' bór!
 Látám az álnok Ámort
 A' rozsmaring-ligetben.
 Látám magát alunni:
 Megszántam, és ölembe
 Ringattam a' kis alvót.
 Oh mint aludt! — 's azolta
 Azt a' szeg Ifjat én is
 Oh mint tudom szeretni! —
 Szeressetek Leányok,
 És légyetek HAFÍZnak
 Sirjáho' tisztelettel:

Mert édes énekéből
 Szerelem tsepeg reátok,
 'S nótáji sziveinkre
 Mint a' nyilak behatnak.

M i n d.

Légy idvez óh HAFIZNAK
 Sirhalma, mellybe' nyugszik
 A' rózsabokrok alján
 Kelet édes énekesse.

E g y.

Most nyílnak a' virágok :
 A' Rózsa, mint Királyné ;
 Ül tarka trónusában,
 'S a' nártzisok körülte
 Fenn - állva udvarolnak.
 Tulipántok és kükörtsök,
 'S Játzintusok borúlnak
 Királyi zsámolyára :
 'S a' szép Tavasz felette
 Kék kárpitot lobogtat. —
 Virits betses ligetke,
 Virits ezer virággal,
 'S felhőzd bé illatoddal
 A' jó HAFIZ' halomját! —

Ti pedig piros leányok,
 Jertek begyezni rózsát
 A' jó HAFIZ' gypéről,
 Kinek égi lelke nyájas,
 Mint rózsza; 's drága hire
 Mint rózsaszag kiterjedt
 Szivünkre és hazánkra.

M i n d.

Légy idvez, óh HAFIZNAK
 Sirhalma, mellybe' nyugszik
 A' rózsabokrok alján
 Kelet' édes énekesse.

E g y.

A' zöld bokorba' hallom
 A' Filmilét danolni,
 Hallgassatok Leánykák!
 Most andalogva lejtöz,
 Majd felfelé tzikornyáz,
 Majd harsog és ledörmög,
 Kanyarog, siet, rezeg, nyújt.
 Be hathatós! be vidám!
 Be gyenge és szerelmes!
 Ah! így danolgatott ő,
 A' kellemes Poéta,
 Ki ez halomba' nyugszik.

De lelke e' d'álok közt
 Édes lebádgadással
 Szállott el a' vidékről
 Éden' leányi közzé:
 Miként eme' madárka,
 Melly már alélva hullt le
 A' rózsá' szép ölébe.

M i n d.

Légy idvez, óh HAFIZNAK
 Sirhalma, mellybe' nyugszik
 A' rózsabokrok' alján
 Helet' édes énekesse.

E g y.

Légy idvez, óh Poéták'
 'S Böltsek' hazája, Sirász!
 Ellepte a' te hired
 A' napkelet' vidékét,
 'S a' földövezte tengert.
 Mert a' te köfalad közt
 Oltára áll az Észnek;
 És tzitrom erdeidben
 Száz verselők danolnak,
 Kiknek szavára zengnek
 Az Ispaháni tornyok,
 A' Tigris és az Indus.
 De mely'k tud énekelni
 Sirász' szülőtti közzül

Úgy, mint ez a' mi Dallónk,
 Ri ez halomba' nyugszik? —
 Rakjátok oh Poéták,
 Koszorútokat HAFIZNAK
 Sirjára, 's énekéből
 Tanuljatok közöttünk
 Danolni és szeretni.

M i n d.

Légy idvez, oh Hafiznak
 Sirhalma, mellybe' nyugszik
 A' Rózsabokrok' alján
 Kelet' édes énekesse.

E g y.

Szép Szüzek ám az O z m a n
 Anyáknak a' szülőtti:
 Még is G e o r g i á n a k
 Hartsú leányit inkább
 Veszi 's betsüli Stambul.
 C z i r k a s z s z i á t az Észak'
 Rózsáji ékesitik,
 'S a' barna szép A r a b n é t
 A' déli Nap tsudálja.
 Bogárszeműek a' te
 Lyánkáid, oh S z a m a r k á n d!
 És rózsaszinnel ékes,
 Oh K á s m i r, a' te hölgyed!
 De egész Kelet' határán

Tsak Persiába' nőnek,
 'S a' büszke Persiában
 Tsak Fárs' kies vidékén,
 'S a' Fársi tartományban
 Tsak a' Sirászi földön
 Legszebb szemek, karotskák,
 És szájak, artzok, emlök,
 Nyájas leányi szivek,
 Világsudálta Szüzek. —
 És óh HAFIZ! tenéked
 Ím e' ditső Leányok
 Jöttek köszönni dallod'.
 Illy ritka földi Nimfák
 Tántzolnak, énekelnek
 Sirod halomja mellett,
 A' legdelibb Leányok,
 Legszebbek a' világon!

M i n d.

Légy idvez, óh HAFIZNAK
 Sirhalma, mellybe' nyugszik
 A' rózsabokrok alján
 Kelet' édes énekesse.

E g y.

Mit érzek! a' virágok
 Bimbójikon kinéznek,

E 2

Habosan terül az illat,
 A' fellegek szaladnak,
 Belölök a' szelid Nap
 Mosolyog derültt egünkre
 A' filmilék zenegnek,
 'S egy szellett a' rozsának
 Bimbóiból kilendül:
 Mit — ah mit érzek! — édes
 E' szellet' ihletése! —
 Óh szent öröm! szerelmek! —
 Megelégedés' nyomási! —
 Te vagy — te vagy — HAFIZNAK
 Árnyéka! tsendes Árnyék,
 Te lebegteted hajunkat! —
 Ülünk le sirja mellett
 A' mirtusos ligetben,
 Ülünk le, szép Leányok!

Ti barna kondor Ifjak!
 Kik a' narants-berekből
 Most szálltok ez halomhoz!
 Óh, jó időbe jöttök!
 Megnyilva olvadoznak
 • Hő sziveink reátok.

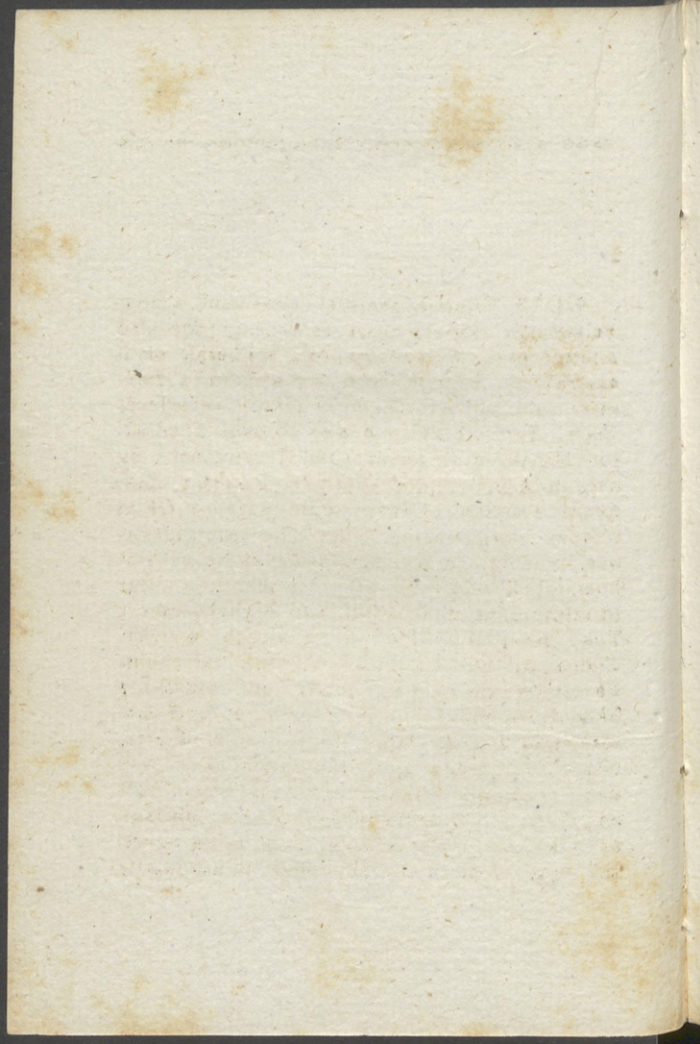
„'S te Útazó! ki a' szép
 Város felé igyekszel,
 Ne térj odább HAFIZNAK
 Fülepte sirja mellől!“

J E G Y Z É S E K

A Z

ANÁKREONI DALOKRA.

15. Old. Valamint gyermeki elmémnek, a' gondolkodásra, képzelődésre és érzésre való első kifejtődését, különösen pedig a' Poéták' olvasására, és megizlelésére, 's magára a' Poézisra való hajlandóságomnak jökori vezérlését Tiszt. T. Kováts Jó'sef Körösi Prédikátor Úrnak mint közönséges Tanitómnak, és nagy-nevezetű Tudós Budai Ésaiás Eloquent. Professor Úrnak, mint magános Oktatómnak, köszönhetem: úgy ifjúi tehetségeimnek 's addig szerzett olvasásomnak az oskolai korlátok között való kivézerléseért, a' régi jó izlésnek az újjabbakkal való egybekötéséért Tek. Kazincy Ferentz Úrnak 's néhai Tudós Dr. Földi János Úrnak tartozom. Poétai lételem felől úgy játszhatom, mint Nagy Sándor, midőn Filepről az Attyáról, és Arisztotelesről a' maga Tanitójáról, azt mondotta, hogy: ille quidem esse, hic autem bene esse dedit: amazok nélkül Poéta nem lettem volna, ezek nélkül pedig türhető Poéta; amazok szültek fel a' Parnasszusra, ezek pedig neveltek rajta 's megmutatták annak tsinos útait,

a' szép lelkeket kalauzúl keresték ki mellén,
 hogy meg ne üssem lábamat a' köbe. — Mely
 nagy szerentse, midön egy nevendék elmét illy
 nem-Orbiliusok bárdolnak, és köz já-
 lyájának kezdetekor illyen jó indulatú és egye-
 nes Aristárkusok vezetnek! Adnak az
 Egek, és tennék meg a' kedvező Múzsák, hogy
 én e' közönségesen tisztelt négy névre a'
 Magyar Világnak egén homályt ne boritanék,
 és midön az én ö erántok viseltetett magános
 háladatosságomat most illy aprólék Munká-
 mának a' Sarkán közönségésitem, azt mon-
 danák Polgártársaim, tudós Hazámfiai, 's az
 utánunk születendők

In tenui labor; at non tenuis non gloria, si
 quem

Numina laeva sinunt, auditque vocatus Apol-
 lo. — 1)

17. Old. Sajnálható dolog a' nyelvre nézve
 is, de kivált a' Poézisra nézve, hogy a' mi
 Világ szerte kedves és betses Tokaji borúnk-
 nak olly insonorus és nyomorék 's hosszú
 neve van. Asszuszóllőbor! — Hogy én
 a' hazai termést még is Nemzeti szóval ejtsem
 ki; kentelen voltam a' Máslás nevet venni
 fel, noha ez szegényebb neme a' Hegyallyai
 Nektárnak.

1) Virgil. Georg. Lib. IV. v. 7. —

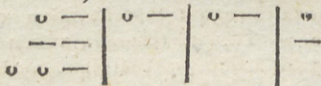
18. Old. Jámbus vagy futó láb 2) az, a' mellynek az első tagja rövid, a' hátulsó pedig hosszú. Jámbus Vers az, a' melly többnyire ilyen Jámbus lábakon jár. Ennek a' Versnek találójának Arkilokust teszi Horatius, Ovidius, Velleius Paterculus, és a' nagy kritikájú Bayle 3). Ez az Archilochus Poéta virágzott a' 29 Olympiasban; szörnyű tsüfolódó és átközödő ember volt írásaiban; a' mellyeket a' töle

- 2) A' Jámbusok régenten gúnyolásra, és gyalázásokra voltak alkalmaztatva. Így boszszulta meg *Hipponax* Poéta az ötet kitsüfolit Pictorokat, (*Plinius Hist. Nat. Libr. XXXVI. Cap. 5.* és *Horatius Epod. VI. v. 14.*) Archilochus ezt a' Vers' nemét, a' mint *Hephaestio* mondja, *Jambe* nevű Menyetskétől tanulta, és nevezte; de ezt tagadja *Scaliger*, és a' Jámbusok eredetét egészen Apollónak a' Pythonnal való hartzáig viszi fel. Lásd: *Poëtic. L. I. Cap. 23 et 54. pag. 39 et 53.*
- 3) *Archilochum proprio rabies armavit Jambo.* *Horat. Art. Poët. v. 79:* Repertor pugnacis Iambi-nak nevezi *Ovidius*, *in Ibin. v. 521.* — Azt mondja *V. Paterculus L. I. Cap. 5.* neque quemquam alium, cujus operis primus Auctor fuerit, in eo perfectissimum praeter Homerum et Archilochum reperiemus. — *Bayle. Dictionn. Hist. et Critique, VI. Edit. par Maizeaux. Basle. 1741. fol. Art. Archilochus.* —

talaltt hatos Jámibusokon készített, Nem tsak ellenségeit, hanem jó embereit, barátit, sőt tulajdon annyát, 's a' mi még több, önnön magát is megszidalmazta. 4) A' többek között, hogy Lycambe a' leányát, tett ígérete szerént, néki feleségül nem adta, egy kemény Szatirát irt ellene, mellynek olvasása után Lycambe és annak leánya magokat, a' gyalázat miatt való kétségbeesésből, felakasztották. 5) Innen a' mérges verseket az Arkilokuséhoz hasonlitja Horatius, és Ovidius. 6) Aristophanes Grammaticus azt jegyzi meg Cicerónál, 7)

- 4) Jeles példáit láthatni ezeknek Aelianusnál *Variarum Hist. L. X. Cap. 13.* és Plutarchusnál *de audiendis Poëtis*, és in *Institut. Lacon.* —
- 5) Nec socerum quaerit, quem versibus oblinat atris; nec sponsae laqueum famoso Carmine nectit. Horat. *L. 1. Ep. 19. v. 30.* — A' Szatirának egynéhány ilyen irtóztató következesit olvashatni Bayléban a' Hipponax *articulusnál*, az *F. betü alá tett Jegyzésében.*
- 6) Cave, cave; namque in malos asperimus Parata tollo cornua. Qualis Lycambae spretus infido gener. *Epod. VI. v. 13.* Postmodo si pergas, in te mihi liber Jambus Tincta Lycambeo sanguine tela dabit. *in Ibin. v. 51.*
- 7) *Lib. XVI. Epist. II. ad Atticum.* Vessd hozzá Dionys. Longinus *de sublimitate*, *(æ recens. Zachar. Pearcii, et edit. Sam. Fr.*

hogy az Archilochus Jambicussai minél hosszabbak, annál szebbek valának. — Az Anákreon' Jambusa a' minn ő írta minden Ódait 3 lábból áll és egy syllabából, vagy is az ő verse negyedfél Jambus. Hanem az első láb lehet lassú is, doboló is (Spondeus vel Anapaesticus) e' szerént: 8)

nath. Mori. Lips. 1769. 8) Cap. 10. §. 7. p. 72.
és Cap. 13. §. 3. pag. 86.

- 8) Jul. Caes. Scaliger Poëtic. Lib. II. Cap. 34. pag. 77. így ír a' Jambusokról: Jambicorum sedes purae ac propriae fuere per initia, sicut et aliorum. Verum quum Poësis sit imitatio naturae, natura vero ipsa raro simplicia commentetur, eaque ad compositiones potius perfectorum: idcirco haec ut exactius explicarentur, admisti necessario sunt alii pedes, quorum notis res ipsae, quae essent variae, designari possent. Insertus igitur Spondaeus sedibus imparibus. (Vesd őszve azzal, a' mit Horatius ír de Arte Poët. v. 251—259). Ejus sive consilii, sive consuetudinis ratio declarata est septimo horum Librorum. (különösen pag. 359). Anapaestus quoque ingressit sese, non sine magno decore, est enim pes admodum nobilis (nem mobilis?) isque non solum sedibus peregrinis, idest imparibus, sed, etiam legitimis. Id

Így élt ezzel Anákreon, némelly kifogás mellett: és ez az ő Daljainak könnyed és kurta foglalatjokhoz legalkalmasabb is. — Tsak ezért az egy mértékes versért is majd meghalnak a' Napnyúgoti Nemzetek, 's ha a' Spanyol a' maga parantsoló hideg *a* betűit, az Olasz az ő egybeolvadó gömbölyeg szavait, a' Német a' sok Diftongust és schevátlan consonánsait erre a' Téjoszi taktusra rákényszerítheti, boldognak tartja magát és Anyai nyelvét, 's igazságtalan örömeiben truttzol a' néhai Jóniánaŕ ditsösségén. Hát te Árpád' nemzete! mikor fogod közönségesen érezni, hogy a' te nyelved — és egyedül a' te nyelved — alkalmas a' Görög Múzsák hasonlíthatatlan harmóniájára? 9)

19. Old. Két tsillagzat van az égen, kü-

quod apud omnes Graecos videre est. De *Dactylo* quid dicendum? nam si spondaeus interponitur, quare non et dactylus? fortasse quia trochaeo similior: a longa namque incipit, anapaestus iambi naturam imitatur: a brevi enim capit initium, etc. — Az Anákreon' Jámbicusairól, 's azoknak változtatásiról bőven ír Barnes *Prolegom. in Anacreont. §. XII.*

- 9) Azt mondja Kazincy *Orpheus' I. Kötetj. 277 old.* „Boldog! boldog, a' ki a' görög Dal' szépségét tsak úgy is érezheti, mint én.“ — Lásd a' Ildik Kieresz kedést.

lönösen, Kutya nevű, t. i. a' kisebbik Kutya és nagyobbik Kutya. Ez utolsónak poszáján van egy első nagyságú Tsillag, mellynek neve Kutyańska, vagy Kutjó, Canicula, Sirius. 10) Mikor a' Nap Julius 21-dik napj. az Oroszlány jegybe megy, akkor kezd a' nagy Kutya' Tsillagzatja a' Nappal együtt feljární, másod vagy harmadnapra szembe-tünöképpen feltetszeni. 11) Ennek feljársától kezdik azokat a' nyár' közepén lévő száraz, tilkaszto és beteges napokat számlálni, a' mel-

- 10) Erről a' Kutjáról azt mesélik a' Poéták, hogy ez az Erigoné' (ki a' Szűz' jegye, a' Nap' útján) kutyája volt, a' melly látván hogy Ica-riust a' pásztorok megölték, 's annak leánya Erigone búvában felkötötte magát, a' szána-kozás miatt megdöglött; melly szives hűségé-ért Jupiter ötet, Erigonéval együtt, a' tsilla-gok közzé helyhezette. Vid. *Caroli Stephá-ni Dictionar. Histor. Geogr. Poëticum.* (Genevae, 1660. 4.) pag. 573.
- 11) A' régi Kalendáristák, Tsillagvizsgálók' és Matematikusok' észrevételek szerént felrakta ennek a' Tsillagzatnak járását Usszerius. Vid. *Jac. Usserii Dissert. de Macedonum et Asianorum Anno Solari; cum Graecorum Astronomorum Parapegmate, ad Macedonici et Juliani Anni rationes accommodato.* (Edita ad calcem Rationarii Temporum Petaviani, Veronae, 1741. fol. m.) pag. 94. et 95.

Iyeket a' nagy Kutyának pofáján lévő igen fenyves Canicula tsillagtól canicularis napoknak nevezünk. A' Caniculai idő nem olly beteges és dögleletes ugyan nálunk, mint más forró tartományokban, a' miért Virgilius, 12) Horatius és más déli Poéták olly iszonyú nevekkel terhelik: de még is jó, a' mint Blancard mondja, 13) ha az Orvosok reá ügyelnek, 's

12) Virgil. *Geor. L. II. v. 353.* hiulca siti findit canis aestifer arva. *Geor. L. IV. v. 425.* Jam rapidus torrens sitientes Sirius agros Ardebat; coelo et medium Sol igneus orbem Hauserat; arebant herbae, etc. *Aen. L. III. v. 138. sqq.* Corrupto coeli tractu, miserandaque venit Arboribusque satisque Iues, et letifer annus. Linquebant (a' társai *Aenedásnak*) dulces animas, aut aegra trahebant Corpora; tum sterilis exurere Sirius agros; Arebant herbae, et victum seges aegra negabat. *Aen. L. X. v. 273. sqq.* Sirius ardor, Ille sitim morbosque ferens mortalibus aegris. — Horat. *L. I. Od. XVII. v. 17.* Caniculae vitabis aestus. *L. III. Od. XIII. v. 9.* Flagrantis atrox hora Caniculae. *Lib. I. Ep. X. v. 15, 16.* gratior aura Leniat et rabiem canis et momenta Leonis 's a' t. Így Lucanus, Statius, Prudentius, Sid. Apollinaris; így Cicero, Plinius; így a' mai Olasz Poéták is.

13) St. Blancardi *Lexicon Medicum etc.* (*Ed. nov. per. Jo. Fr. Isenflamm, Lips. 1777. Tom. II. 8.) pag. 216.*

a' Hippokrates' intése szerént, a' Recipék körül nagyobb kéméllyel forognak.

20. Old. Hogy sok jó Magyar szavaink némelly jó Magyarok előtt is esméretlenek: annak oka az, hogy az olyan szó a' több Vármegyékben feledékenységben menvén, mai napon, mikor nyelvünkre jobban kezdünk ügyelni, tsak néhol és talám a' legeggyübb Magyarok közt maradt meg. Más részről, azt is sajnálva kell tapasztalni a' vizsgálódó 's mindent megolvasni kívánó Magyaroknak, hogy régi törzsökszavaink a' szokásból kimentek, és vagy tsupán tsak ivadékjaikban élnek: vagy egész Familiástól edgyütt magvok szakadt: a' minek legfőbb okai azok a' gyarló Fordítók, kik a' (kivált hajdan nyomorék) Deák és egyéb eredeti munkák körül, nem az idegen nyelvet a' miénkre, hanem a' mienket akarták amannak a' kaptájára szoritani. Magyarjaim! Literátorok! ne tsak a' külföldi irókat olvassátok, hanem keressétek fel a' rabotázó együgyü Magyar az ő erdeiben és az ő Scytha pusztáiban, hányátok fel a' gyarló énekes könyveket, a' veszekedő Predikátziókat, a' szür bibliopoliomon kiterített szennyes Romántzokat, hallgassátok figyelemmel a' danoló falusi leányt, és a' jámbor puttonost; akkor találtok rá az Árpád Szerentsi táborára, akkor lelitek fel a' nemzetnek ama' mohos, de annál tiszteletesebb

maradványit, a' mellyeket az olvasott és útazott uratskáknak társaságában haszontalan keresnétek. Hónallyig erő nadrág, lapos hosszú kalap, pipaszárnak való páltza és láb az, a' mit ott találnátok, a' nyelv is selyp és erőtelen, a' minn azok az elpallérozott kis Aziáták perszifláskodnak. — — Molnár Albert, az a' minden tekintetben nagylelkű és hasznos hazafi, a' kinek érdemeire nekünk maradékoknak tsak azért is szemesebben kellene ügyelnünk, hogy eleink háládatlanságát valamennyire jóvá tennök, 14) — Molnár Albert sok gyökérszöket megtartott számunkra, a' mellyeknek vesztesége pedig mindenkor a' leggazdagabb forrásait dugja bé a' nyelvbövitésnek. De sok emberek sipitnak az esméretlen szök ellen, a' kik Adelungot pengetik szájokon, 's az Albert' hamvai eránt érzéketlenek. Minden Magyar író, a' ki a' külföldi, vagy (a' mi még jobb) a' természeti szépségeket nyelvünkön akarja érezhető móddal elő-

14) Szívre-ható, a' mit Pápai Páriz Ferentz ír az ő *Dictionáriumnak* *Előbeszédjében* a' szegény Molnár Albert felől, és a' mit ott bizonyítanak a' Bisterfeld' Versei. Lásd életét és munkáit a' Bod Péter' *Magyar Athénassában*, a' 181 — 184 lap. és a' Gróf Ráday' tudósítását az *Orpheus II, Kötetj.* 97 lapj.

adni; sajnálja hogy a' zöldágot egy meghatározott törzsök szóval ki nem teheti. Az á g lehet leveles is, leveletlen is; száraz is, nyers is; vékony is, gerenda vastagságú is: a' gajj szint' ilyen közönséges jelentésű. Hogy teszszük ki hát ezt hogy *F r o n s*? Kiteszi Molnár Albert ezzel hogy *L o m b*. Innen ezeket származtatja: *frondosus L o m b o s*, *frondare l o m b o z n i*, *frondator l o m b o z ó*. A' Lombot pedig, és a' lombost egészen megkülönbözteti a' lomptól, és a' lompostól. — Hozzuk vissza, Barátim, ezt a' szép eredeti rövid szót, 's nyerni fog véle az írásunk.

20. Old. Kókkadni mondják a' Debretzeniek az olyan füveket és virágokat, a' melyek a' nap' hévsége, a' féreg' rágása, vagy más belső nyavalyájok miatt, hervadni, konyúlni, sárgulni és halni kezdenek.

21. Old. Idalia vagy Idalium egy város és erdő Cyprus szigetében, a' hol Vénus különösen tiszteltetett. — 15)

21. Old. Martalék a' régi Magyaroknál

15) Vide notas *Chr. Gottl. Heyne* (in Edit. *Virgil.* Lips. 1787. Tom. IV. 8. m.) *ad Aeneid. Lib. I. v. 680. et sqq.* *fotum gremio Dea (Vénus) tollit in altis Idaliae lucos, ubi mollis amaracus illum Floribus et dulci aspirans complectitur umbra.* és *ad Aen. L. X. v. 51. sq.* a' hol a' Cytheronról is szó vagyon.

tett hadban elfogott rabot, mancipium, örökös szolgát, vagy sclávot. 16) Innen van a régi énekünkben:

Ördög' martalékja,
Hogy ne légyek rabja,
Adj estvét érnem!

22. Old. Thales, egy a' 7 Görög böltsek közzül, a' ki az Égyiptomi Papoktól a' természet' tudományját és az Égvizsgálást megtanulván, arra nemzetét is reá kapatta, és az úgy nevezett Joniai Sectát fundálta. Egyszer egy estve az égre függesztett szemekkel a' tsillagokat vizsgálván, az udvaron egy verembe esett; mellyre a' vén szolgálója így tsúfolta ki: Te a' feletted lévő dolgokat kívánod kitanulni, 's nem látod a' mi a' lábod előtt van. 17)

24. Old. A' Parnaszszus' hegye, melly

16) Molnár *Albert* a' maga Deák Dictionáriumban a' *Praeda* szót Martalékkal teszi ki; a' Magyar Lexiconjában pedig a' Martalék szót általlyában *Praeda* és *Manubiae* szavakkal világosítja.

17) Vid. Diogen. Laërtii *Vit. Philosophor. Lib. I. num. 34.* „Qua ratione, (úgymond a' banya) o Thales, quae in coelis sunt, comprehensurum te arbitraris, qui ea, quae sunt ante pedes, videre non vales?“ — Ide megy ki *Morus Tamásnak*, ama nagy lelkű és tudományú Angliai Cancellariusnak, egy *Astrologusra* írott *Epigrammája*:

Phocisban volt, és két tetejét az ég felé bortsátván, maga pedig teátrum formán borzasztó meredekséggel nyúlván el, a' nézőbe szent rémzést okozott; az itt lévő Castalius forrása, melly az Aganippé és Hippocrene' forrásokhoz közel volt, 's a' Parnaszszus Hegyének a' tövében feküdt; és a' Tempe' völgye, mellyet, az eleven gyepen 's az árnyékos fákon kívül, a' Péneus' patakja is hivesített, 18) több ilyen forrásos és vizes helyekkel együtt Apollónak, a' Müzsáknak, és a' Poétáknak voltak szentelve: a' bortermő hegyekről esfelét nem olvasunk.

26. Old. Giambattista Guarini született Ferrárában, 1538. Eszt. Sokáig volt az odavalló Hertzegnek II. Alfonznak Titoknokja, azután Státustanátsosa, a' kinek sok hasznos szolgálatot tett a' Velentzei, Római, és Lengyel követségekben. Minekutánna Florentziában is és egyebütt, ékesenszöllását, hűségét,

Astra tibi aethereo pandunt sese omnia vati,

Omnes, et quae sint fata futura, movent:

Omnibus ast uxor quod se tua publicat, id te

Astra, licet videant omnia, nulla movent.

18) Lásd Virgil. *Culice v. 93. sqq.* és *Georg. Lib. IV. v. 317.* és a' miket ez utolsó helyre tett bővebb *Excursusában* a' tudós Heyne előad. *Tom. I. pag. 552. sqq.* 's a' mit Strabónól kijegyez. *Tom. IV. pag. 17.*

és Politikai táalentomait kimutatta volna; tsendes életre kívánván magát adni, hazájába visszaindult: de Velentzében véletlenül kimúlt, 1613. Eszt. Azt a' különöst jegyették fel róla a' baráti, hogy a' Poëta nevet gyűlölte, a' melly inkább megvetést, mint tiszteletet okozna az embernek. De az jól esett neki, ha a' Fejedelmek, nagy emberek, és a' tudós Aca-démiák pompás titulusokkal tisztelték meg 19). — Gyönyörű, és könnyen menő versei vagnak; képzelődése termékeny és tüzes. Fő poëtai munkája az a' Pásztori Dráma, mellynek neve Il Pastor fido, vagy A' hű Pásztor 20). Vagnak apróbb Versei is felesen 21). A' Madrigálokban, melly versezet neme közép a' Lyrica, és Epigrammatica poësis között, és

- 19) Lásd felölle Morhofii *Polyhistor. Literar. Tom. I. Lib. VII. Cap. I. §. 9. pag. 1012.* — Gottl. Stollii *Introd. in Hist. Litterariam (ex transl. lat. Car. Henr. Langii, Jenae. 1728. 4) pag. 252, 253.* Bayle *Diction. Hist. Crit. Art. Guarini*, és Luigi Zuccolo, *della Emi-nenza della Poësia Pastorale. p. 25.*
- 20) Pompás és gyönyörű Kiadása, London. 1708. 4., mellyben Guariniról magáról is olvashatni. Lásd: Thuanii *Lib. XCIX. ad a. 1590.*
- 21) *Rime del Sign. Giamb. Guarini. Venet. 1559. 12.*

a' mellyet olly elmésen határoz meg Boileau 22), legelsőnek tartja Baillet a' Marini' verseit: de azért megkorpázza ötöt Menagius, a' ki tsak ugyan mint nagyobb lingvista jó poéta, ritka elméjü 's fáin érzésü ember, jobban szólhatott az Olasz Poésisnak ékességiröl. 23) Ez a' kis Anákreontismus Guarininak egy olasz Madrigálja után van készítve, mellyet az olaszul értőknek kedvekért a' pagina' allyára teszek, hogy Menagiussal érezhessék ebböla' Guarini Madrigáljainak együgyü és igen kellö voltokat 24).

22) „Le Madrigal plus simple et plus noble en
son tour,

„Respire le douceur, la tendresse de l'amour.“

23) Baillet, igen szorgalmatos és tudós ember, ki kezdette adni Párisban 1695 Eszt. az ő ephemericus Munkáját illy név alatt: *Jugemens des sçavans sur le principaux ouvrages des auteurs*, abban (*Part. IV. pag. 181*). Marininek adja az előséget; de ötöt megtzáfolja Menagius a' maga *Anti-Bailletjában Tom. II. pag. 25*. Lásd: Bayle *Dict. Hist. Cr. Art*: Menage, a' hol ezt az embert gyönyörűen és nemesen karakterezi.

24) Punto da un Ape, a cui
Rubava il mele il pargoletto Amore,
Quel rubato licore,
Tutto pien d'ira e di vendetta, pose
Su le labra di rose
A la mia Donna, e disse: „In voi si serba
„Memoria non mai spenta

28. Old. Minthogy némelyek, míg a' kéz-
írást olvasták, nem akadtak hamar értelmére
ennek a' sornak:

Tsigaként tudott szeretni
azért tesztek itt rólla egy kis jegyzést. A' mi
nyelvünkben a' T s i g a szónak 5 értelme van.
Jelent 1, játékra való fa vagy szaru tsigát; 2,
tészta tsigát, vagy a' mint túl a' Dunán hívják,
lúdgégét; 3, a' felvonásra, holmi egyberakott
makhinákba készültt tsigát; 4, kinzásra és tor-
turára való tsigát; 5, a' férgeknek azt a' szá-
mos szeregét, melly tekervényes, lapos, és
széllyel nyiló mészmatériájú tokban, vagy há-
zatskában lakozik; mint p. o. az ostrea,
c o c h l e a, l i m a x etc. Itt a' tsiga szó ez utól-
só értelemben vétetődik; 's a' mezei vagy vízi
tsigához azért van a' bornemisza szerető ha-
sonlitva, hogy felette lassú és vidorság nélkül
való hideg és fejer vérü állatotska. 25) Túl a'

„De le soavi mie rapine acerba,

„E chi vi bacia, senta

„De Pape, ch'io prova, dolce, crudele

„L'ago nel core, e nella bocca il mele.“

- 25) A' Tsigák egy számos seregét teszik az Álla-
tok' VI Rendének, a' Férgeknek. Linné és ő
utánna a' több Természevizsgálók ezt a' sere-
get IV familiákra így osztják fel: A, Multival-
via: Soknyílásúak. B, Conchae; Kagylok. C,
Cochleae; Tsigák. D, Egynyílásúak, tekergés

Dunán a' tsigának két nevét találtam; az 1, Kágyló, mellyet Tiszt. Fábián Úr és Dr. Földi 26) már bé is vettek, néhol Kágyillónak mondják; 2, Púzsá. Ez a' két név jó volna két seregbéli névnek; a' dialectusi Kágyilló pedig valamelly jelesebb Némnek a' nevének. Tsigának maradna egyedül tsak az olyan Nem, a' mellynek héjja valósággal tekergős, mint az igazándi tsiga.

30. Old. A' Jázmin egy tsemete vagy bokor szabású Növény, melly Európába Napkeletről származott, és ma már amanak déli tartományiban vadonnat is taláztatik. A' mi Kertjeinkben virága' kedvéért szaporittatik, a' melly fejr és sárgás, és kimondhatatlan' kellemetes és hathatós illatú. A' Kertészeknél mintegy 20

nélkül; (*nekem*) Púzsák. — Lásd Földi *Természeti históriáját* a' 392 old. és Jo. Fr. Blumenbach's *Handbuch der Naturgeschichte VI. Aufl. Götting. 1799. 8. — S. 427.*

26) G. Chr. Raff *Természeti Histor. ford. Fábián József, Veszprém. 1799. nagy 8. — a' 98, 99, 101, 102, 103, 104, 106 és 108 lap. — Dr. Földi János' Term. Hist. a' Linné' system. szerént. 1 Csomó. Pozsonyb. 1801. 8. pag. 389, 390. — Vedd különösen gondolóra, a' mit T. Fábián Úr a' 101 és 104 old. mond! „Tsigá németül *Schneke*, Kágyló pedig *Muschel*.”*

fajtája van; 27) de a' Linné systemája szerint három nevezetes faja van a' többek között. 1, a' patikai Jázmin (*Jasminum officinale* L.) ez a' közönséges Jázmin, mellyből az Olaszok még ma is igen jó szagú olajat készítenek; 2, a' nagyvirágú Jázmin, (*Jasminum Grandiflorum* L.) ez még illatosabb amannál; 3, a' legillatosabb Jázmin (*J. Odoratissimum* L.) ennek törzsöke majd két ölyni magasságú, és sokszor egy kis élőfa formára nő, levele télen is megmarad, virága világos sárga, és olly nagy ugyan mint az előbbi, hanem minden fajánál legkedvesebb illatú, és az ág' hegyén bokréta módjára áll. — Tsudálkozom rajta, Debretzennek jó izlésű Fejér-személlyei! ti kik a' külső módinak tzi fra hívságait olly nemesen megvetni, 's a' természet' szelid pompáit olly nyájosan dajkálni tudjátok, hogy holott a' virágokat nem újságokért, vagy tzi fra nevekért és hazájokért, hanem belső valóságos kellemejkért szeretitek, és e' részben az egész hazában magatokat leginkább megkülömböztettétek, mégis a' Jázmint, ezt a' legszelidebb, leggyönyörűbb, és legillatosabb virágos tsemetét kertjeitekbe bé nem hoztátok!

27) *C. Ph. Funke, Naturgeschichte und Technologie*, (Braunschweig 1791. III Bde. 8.) — IIter Band, S. 178.

A' ti magánosan dalló Anákreontok kénszerit titeket a' természet' gyönyörűségire 's tulajdon jó guszthusotokra, hogy Flórának ezt a' kedvesét pártfogástok alá vegyétek. Jól kiállja ő a' mi Scythiánknak hidegét, 's könnyen szaporodik jövésiről, és leduggatott ágairól, büjtással is tenyészik, és suhasztással. Tsak verőfényes, és egy kevésse nedves földbe ültessétek; illatjával hálálja ő meg néktek, az ő testvéreinek, dajkálkodástokat. Vajha ez az én kis ajánlásom, a' Jázminnak betset, néktek pedig általa eggyel több ártatlan gyönyörűséget okozna: akkor megelégedve merném gondosságom Jutalmául a' kezetek közt először kinyitott Jázminbokrétát kalapomra megkérni; 's talám ti sem lennétek igazságtalanok. —

31. Old. Szamótza nevén nevezik a' Duna mellett, Túl-a' - dunán, és a' felföldön a' földi epret, néhol pedig annak tsak egyik fajtáját. Jobb is volna, legalább fűvész Könyveinkből, azt a' zavarék földi Eperj nevet kivetni; és ezt a' három különböző nemet, a' mi magyarul Szamótza, Szeder, és Eperj, Linnénél pedig *Rubus*, *Fragaria*, és *Morus* ilyen formán rendelni el. 632. *RUBUS fruticosus*, szüros *Szederj*; vagy ha a' *Rubus*nak jó Nemi nevet találnánk, a' *Szederj* maradna fajnévnek. 633. *FRAGARIA vesca*, énni-való *Szamótza*; mert van olyan *fragaria* is, a' melly-

nek epres vagy enni-való bogyója nem terem.
1055. MORUS alba, fejér vagy halvány Szeder; MORUS nigra, fekete vagy savanyú Szeder. Így nem lenne a' mi Természeti Historiánkban annyi zürzavar és ambiguitás; nem zavarnók össze a' Fragariát és Morust az Eper név alatt, 's a' Szeder név alatt a' Morust és a' Rubus fruticosust. 28)

31. Old. Melius vagy Horhi Juhász Péter, 29) a' maga Magyar Herbariumában, a' Bellist Rukertznek nevezi: jó lesz tehát a' Magyar Botanikusnak így írni Linné szerint. 962. BELLIS perennis, Százszorszép Rukertz. BELLIS annua, egyévi, vagy kékellő Rukertz. — Itt ebben az én versemben az

28) Olvasd végig Dr. Földi Jánosnak Rövid Kritikáját és Rajzolatját a' Magyar Fűvésztudományról. Bétsben. 1793. 8.

29) Ez a' nagy és tudós ember született Horhi nevű falujában Somogy Vármegyének, (ez a' falu többé nintsen: hihető, 200 eszt. alatt elpusztult; de megvan ez a' szó Horhos, melly a' hegyek között lévő szoros útakat és vízmosásokat jelentij) igaz neve volt Juhász, de a' mit az akkorbéli szokás szerint görögül Méliusnak tsinált. Volt ő Debretzeni Pap, és Püspök. Nagy embert játszott a' Reformatio' idején. A' híres Duditiuszal sok illetlen visszálkodást tsináltak. Megholt 1572. eszt. Kár, hogy Herbariuma, a' midőn ezeket írom, kezemhez nem kerülhet!

a' kellemetes piros kis gömbölyű virág érte-
tődik, mellyet kertekben állandó gyökerekről
szaporitunk, és Százzsorszépnek nevezünk.

31- Old. Nardusnak hívják közönségesen
azt, a' mit Magyarjaink is Spikinárdnak nevez-
nek, (deákul *Spica nardi*, e' görög szó-
tól *Nardu Stakhüsz*) a' melly egy kékes virágú
jóillatú kerti bokrotska, és a' *Levendulának*
(*Lavandula Stoechas. L.*) fajtársa, Lin-
nénél *Lavandula Spica*. Ebből igen ked-
ves illatú vizet tsinálnak, úgy hogy a' Frantzi-
áknál *narder* átaljában minden szagositást és
parfümizást jelent. A' Régiek szagosbort is
tsináltak véle, a' mellyet *vinum nardinum*-
nak hívtak. 30) Linnénél egészen más nemet
tesz a' *Nardus*, melly a' *Triandriára*
tartozik.

31. Old. Az ámbra egy gyúlható, hamuszi-
nű, sikeres és jóillatú Gyanta' neme, melly a'
zajgó habok által szokott a' tengerből a' par-
tokra hanyattatni. Találtatik a' patikákban, és
a' fűszerboltokban. Terem Japóniának, a' Mo-

30) *Illius e puro distillent tempora nardo. Ti-
bullus, Lib. II. El. 2. v. 7. Dum licet, As-
syriaque nardo Potamus uncti? Horat. L. II.
Od. XI. v. 16. Plinius, Hist. Nat. L. XII.
C. 12. és L. XIII. C. I. és L. XXI. C. 6.
Athenaeus, L. XV. C. 12 et 13.*

lukki Szigeteknek, Szummátrának, Borneonak, 's a' Melabári tartománynak vidékein. Ha ennek drága illatját égettborral kivontatják, más testekkel is bőven közli azt. 31)

31. Old. Azt írja Homerus, hogy midőn vendégeskednek, a' nektárba nepenthest elegyitenek, mellytől szívek és elméjük megújul, megvidámodik. Midőn Homérusnál Telemachust és Pisistratust megvendégeli Menelaus: az ő felesége Helena kedvet akarván nékiek tsinálni, „nepenthest elegyit a' borba, melly olly szer, „a' mi a' bánatot és haragot elűzi, és minden „bajt elfelejtet. Ha valaki erről iszik, mikor „már a' pohárba van; annak ortzájáról akkor „nap nem hullanak könnyek, ha mindjárt Attya „Annya meghölt volna is, ha mindjárt Attya- „fiát vagy kedves gyermekét előtte gyilkolnák „is meg, és azt maga szemével látná is. Illyen „jó és hasznos orvosi szerrel birt a' Jupiter' „Leánya, a' mellyet néki az Egyiptomi Poly- „damna adott, Thónnak a' felesége, 's a' t.“ 32)

31) Az Afrika' partjai és szigetjei körül is nevezetesen Madagaskár mellett, bőven találhatik, Blancardi *Lexicon Medicum Tom. I. Art: Ambra grisea*, és Charadin *Voyag. Tom. IV. pag. 48. s.*

32) Így ír Homerus *Odyss. Lib. IV. v. 220, sqq.* Lásd még Bazil Fábri *Thesaurus Eru- dit. scholast. (post Aug. Buchneri, Chr. Cella-*

33. Old. Azt mondja Servius, hogy a' Görögöknél minden innepi 's áldozati szertartásokat közönségesen Orgiáknak neveztek, mint a' Latinusoknál Cerimóniáknak; de idővel az Orgiák' neve csak a' Bakhus' innepeire ragadt, mellyeket, minthogy Tébásban 3 észkendőbe szoktak vala előfordulni, Trietericaknak is mondtak, mint Virgiliusnál is láthatni: *trieterica Bacchi orgia.* 33)

rii, Jo. Georg. Graevii *et alior. curas.* Lipsiae. 1710. fol.) *Art: Nepenthes, és Versuch eines Handbuchs der Erfindungen, von G. L. Busch. Wien und Prag. 1801. VIII Theile. 8. 4ter Th. S. 307.*

33) Virgil. *Aen. Lib. IV. v. 301, sqq.* Lasd, a' miket erre a' helyre jegyez Servius, és Heyne, *Tom. II. pag. 488, 489.* és a' mit ír a' *Geor. L. IV. v. 521.* alá, a' hol azt is mondja, hogy *orgiorum nomine omnia sacra enthusiastica et mystica appellabantur. Tom. I. p. 543.* Azért mondja Statius is Pieridum Orgia. *Lib. V. Silv. 5. v. 4.* talám tzelovván az Aristophanes' *Muszón orgiájára.* — Itt, ebben az én kis Versezetemben, olyan *enthusiasticá sacra* tétetik magánosan Bakhusnak: és hogy mégis Orgiának neveztem, holott ez a' dühösködéstől jön, az megeshetett, és arra mind Anákreonnál a' *Manién maneisz arisztén.* mind Horatiusnál az *An me ludit amabilis insania,* mind Erasmusnál a' *Pulcrum est insanire cum multis,* mind Kazincynál a' *Boldog bolondos-*

33. Old. Lyaeus egy neve volt a' többek között Bakhusnak, mivel ő az ő bora által felszokta oldani az emberek' szivéről a' gondokat. *Lücin ta melé*; a' honnan *Lüs z i mel é s z nek is*, az az Gondoldónak neveztetett.

33. Old. Anákreonnál Cythére, Virgiliusnál Cytheréa nevet visel Vénus, Cythera nevü Szigetről, mellybe vitetődött először a' tsi-gahéjjon, 's annál fogva az ő neki szenteltetett. 34) Legalább a' gyenge magyar Anákreontismusbán a' Czitére név szebben jön ki, mint Vénus.

35. Old. Polymnia, vagy Polyhymnia, az az sokhymnusú, vagy sokénekü, sokat éneklő, egy a' kilentz Múzsák közzül; itt úgy adódik elő, mint a' ki különösen a' Muzsikának az Isten-asszonya.

36. Old. Keserü-édes vagy Keser'édes az, a' mit a' Frantzia az *aigre-doux*, az Olasz pedig a' *dolee-picante* által tészen ki, a' miben az édesség keserüvel, savanyúval vagy főjtóssal van megvegyítve, és a' mi az ízérésben olyan forma, mint a' muzsikában a' szo-

kodás --- felbátoríthatott, 's az egész dolog tsak oda megy ki, a' mit a' Diétai Múzsában így tettem vala ki: *Bolond az, barátom, a' ki okos mindég.*

34) Vide *Notas Heynii ad Aen. Lib. I. v. 680.* Igy Ovidius is *Metamorph. Lib. IV. v. 1288. Pastor, Lib. IV. v. 15. és Heroid. Epist. VII. v. 69.*

katlan és discordánt hangokból öszvefogott harmónia; vagy a' festésben a' clair-obscur, chiaro scuro, németül Hagedorn és Sulzer után Helldunkel.

36. Old. Azt mondja Jónesnél egy Török Poéta: „Ez életnek Rózsássát körül néztem, 's egy rózsát sem találtam, mellyen tövis ne lett volna, mellynek sértése szinte a' lélekig hat; hány esztendő óta forgok e' kortsmákon! 's még sem ittam olyan bort, a' mi után mámor ne következett volna.“ — Ezt a' mondást felteszi Jónes az Ali chelebi' folyóbeszédje szerint is. 35)

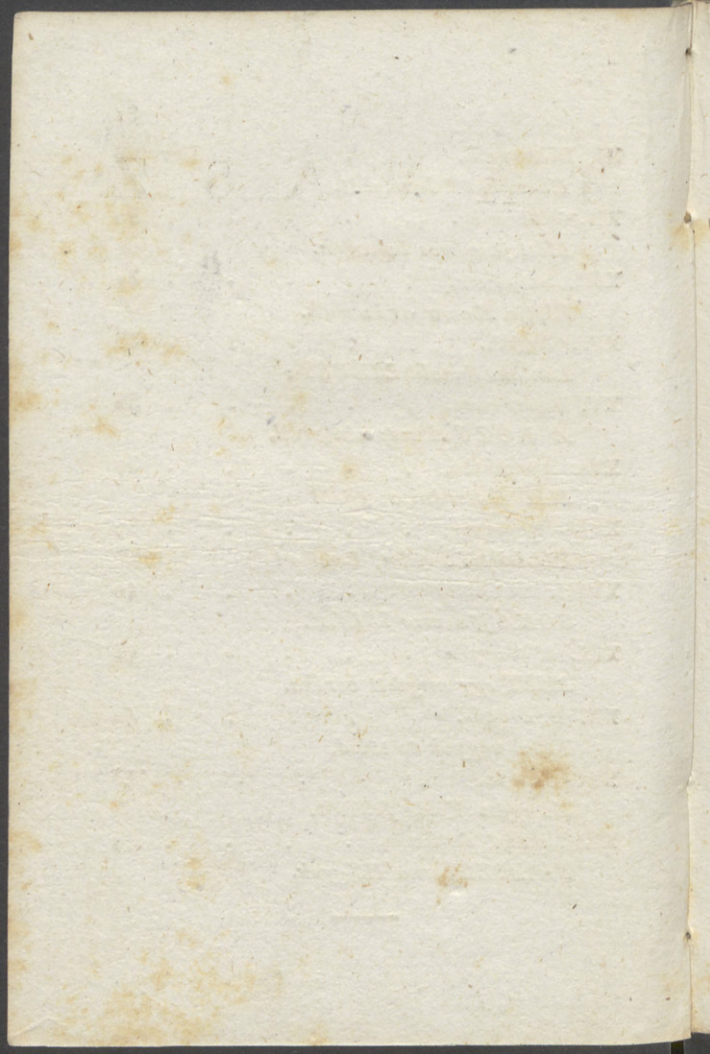
35) *Guil. Jones Poëseos Asiaticae Commentariorum Libri VI. (Ex Editione Jo. Gottfrid Eichhorn, Lipsiae. 1777, 8.) pag. 233.*

L A I S T R O M.

I. A' Magyarokhoz.	Lev. 17
<i>Ne szólljatok meg érte</i>	
II. Anákreoni Versek.	18
<i>Vad Jámbusid, bardtom!</i>	
III. A' Hévség.	19
<i>Az égető Kutyátska,</i>	
IV. A' Léánykákhoz.	21
<i>Ti szent Iddáliának</i>	
V. Tháles.	22
<i>Míg Tháles a' nagy Égnek,</i>	
VI. Lillához.	23
<i>Lillám! elég tsak egy szó,</i>	
VII. Barátomhoz.	24
<i>Parnassz' vadon hegyvénél,</i>	
VIII. Lillához.	25
<i>Lednyka! hű szerelmem'</i>	
IX. Amor.	26
<i>Egykor, hogy a' köpüből</i>	
X. Fogadásiétel.	27
<i>Egy nyári estve LILLÁT,</i>	

	81
XI. Búkergető.	Lev. 28
<i>Ha szíhatok borotskdt.</i>	
XII. Bóldogság.	30
<i>Most jázminos lugasban.</i>	
XIII. Szamótza.	31
<i>Illatja Rozmárinna k.</i>	
XIV. Orgiák.	33
<i>Lantom danold LIÉUST;</i>	
XV. Keser'edés.	36
<i>A' RÓZSA szép virágszál,</i>	
XVI. Álomlátás.	37
<i>MIT álmodám az éjjel!</i>	
XVII. Dörishoz.	39
<i>PILLANTS redm, Lednka!</i>	
XVIII. Az Álomhoz.	40
<i>SOKÁ jön erre LILLA.</i>	
XIX. A' Szeplő.	41
<i>MINT egy megértt boróka.</i>	
XX. Eltávozás.	42
<i>Távol vagyok te tőled.</i>	
XXI. Tavasz.	43
<i>Az egész Világ feléledt.</i>	
XXII. Hafiz' sirhalma.	44
<i>SIRÁSZI barna Hölgyek.</i>	

A'
T A V A S Z.

Í R T A
K L E I S T,
F O R D Í T O T T A
C S O K O N A I V I T É Z M I H A L Y.

Hozzájárúlnak Kleistnak némelly apróbb
Darabjai.

B É T S B E N,
P I C H L E E A N T A L B E T Ű I V E L
1 8 1 3.

Dúdolj verset! Kinek? A' Magyar Nemzetnek.
Szilágyi Márton. 1699.

NAGY MÉLTÓSÁGÚ
SÁRVÁRI FELSŐ - VIDÉKI GRÓF
SZÉCSÉNYI FERENTZNÉ,
SZÜLETETT TOLNAI GRÓF
FESTETITS JULIÁNA
ASSZONYNAK
Ő EXCELLENTZIAJANAK,
mélly tisztelettel nyújtott
AJÁNLÓ - LEVÉL.

Komáromban. Febr. 16. Napj. 1802.

*Sed non haec mihi vis ; nec TIBI talium
Res est aut animus divitiarum egens.
Gaudes carminibus : carmina possumus
Donare, et pretium dicere muneri.*

HORATIUS

Carm. Lib. IV. Od. VIII. v. 9. sqq.

NAGYSÁGODNAK kárpitokkal,

Heresztekkel, tsillagokkal

Ez Napon udvarlanék,

Tisztelkedném köszöntőükkal,

És reá smaragd betűkkel

JULIANÁT metszenék ;

Concertekkel ekhóztatnám,

És ágyúkkal durrogtatnám

A' Dunának partjait ;

Pompáznám örömportákkal

'S tündöklő tüzi-munkákkal

Buda' 's Pest' piattzait :

Sőt még többet is mivelnék !

De sem tölem ki nem telnék

Illyen pompa, illyen kints ;

Sem **NAGYSÁGOD' Grófi** telke,

Kintstárja, és **Nemes** **Lelke**

Illyeknek hijjával nints.

En bővölködöm versekben ;
 NAGYSAGOD pedig ezekben
 Mindég nemes kedvet lél.
 Méltán is ; mert kit lantjára
 Clió vészen, Nap' módjára

Fénylik az 's mindenha él.

Sok gyémánt jelek elvesztek,
 Léthét ússzák sok keresztek,

Sok oszlop a' porba ül ;
 Ellobban S t u v e r' remekje
 'S a' Hájde n' bájos énekje
 A' szellőkön elrepül.

De a' Múzsáknak szózatja

A' sirt is megrázkodtatja,

'S életet fuvall belé :

A' Virtus' nevét felfogja.

'S örök trombitán harsogja,

A' Nap' két háza felé.

Rit Bellóna' babérjával,

Rit a' polgári tserfával

Jegyez ki a' Tisztelet,

Hogy az Érdem' templomában

Tündököljenek sorjában

Feltördeltt sirjok felett.

NAGYSÁGOD' Kegyelmes Férje,
 És Méltóságos Testvére,

Kik Hazánk' Múzsáinak

Oltárokat építettek,

Részesivé ekképp' lettek

Olympus' tornáztinak.

Hogy pedig e' ditső Tájon

Az ő Húgok is sort álljon

A' Heroínák között,

NAGYSÁGOD' tisztelt Fejére

A' Clio' egyik testvére

Egész TAVASZT kötözött.

Kinn az Ősz a' Kikelettel,

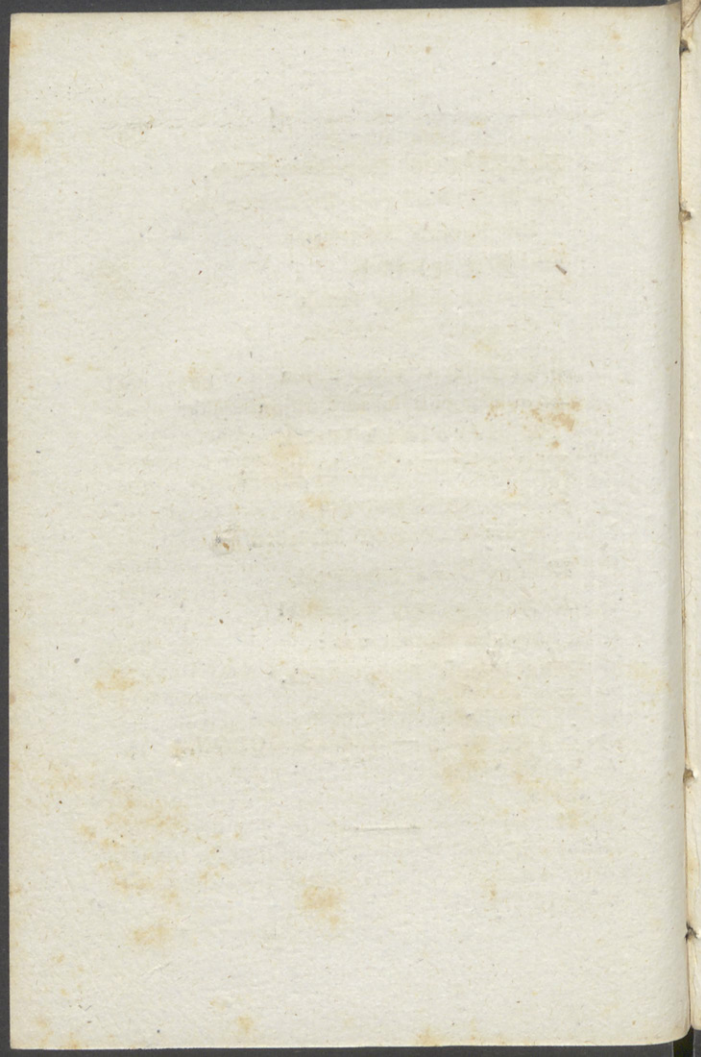
A' Morál a' szép Répzetten

Atyafias lántzot von;

Mint ágán a' Narantsfának,

És képén a' Grátziának,

Vagy pedig — NAGYSÁGODON.

ELŐBESZÉD.

Valahára módot ejthettem benne, hogy régi adósságomat, melly felől 10 esztendőök elforgása alatt, valahányszor a' jó reménységnek legkissebb sűgára derült ki, ígéretet tettem vala, Nemes Hazámnak lefizessem. Az Isten tudja, nem miattam múlt; tudják azok is, kik dolgaimat közelebbről esmérők. — Most sints abban módom, hogy egyszerre kiadhassam Munkáimat, hanem tsak némelly apró Darabokat közlök szives Olvasóimmal, a' mellyeknek nyomtatásával birhatok, 's a' mellyek példa gyanánt szolgálhatnak addigis, míg a' Nagy Könyvet Hazánknek egy Fő Oszlopa, Ki Nemzetéhez való buzgó indulatjának sok jeleiről esméretes, a' köz fényre kiemelni méltóztatik. Kilep tehát elsőben is a' KLEIST' Tavasza, 's némelly apróbb Versezeti, általam Magyar Nyelvre fordittatva; mellynek olvasásához, Édes Hazámfia! míg hozzá fognál, kérlek ezt a' négy Jegyzésemet gondolóra venni ne terheltessél.

ELSÖBEN. A' Fordításban leginkább ez a' tziel állott előttem, hogy ennek a' gyönyörű Poétának egy szavát, vagy annyival inkább egy képetskéjét is el ne hagyjam, vagy gyarlóvá ne tégyem; vagy meg ne homályosítsam: melly miatt sokszor inkább tettem hozzá, 's a' verset pótoltam, mintsem hogy a' rövidítés és szorítás miatt valamelly szép szavát, vagy gondolatját elmellőzzem, vagy meggyomrozzam; a' mit észre vehetnek azok, a' kik a' német munkát esmérni szerentsések, 's itéletet is tehetnek róla, ha nem abaposztót eresztettem é a' Berlini bársonyba? Ez a' magamtól előmbe szabott törvény kényszerített arra is, hogy az ő ritka és sokatjelentő 's eleven kinyomási miatt magam is sok ritka és közkézen nem forgó szózatokkal éljek; mellyről bővebben a' harmadik Jegyzés alatt.

MÁSODSZOR. Sokfelé való gondolkodásim után arra határoztam meg magamat, hogy versben fordítom, és éppen ezekben az aprókban. A' Matéria lágy, szelid és kedveltető lévén, hasonlò Versnemet kívánt: ez pedig mind azon minémüségekkel bir egyéb Verseket felett. Ezt némellyek így írják le, hogy ez Tizenöttagú vers, hanem a' közepén vagy metszésén Cadentia van. — Igen helytelenül: mert nem e' származott a' 15 syllabájából, hanem a' rest emberek tsinálták hajdan ebből ama' kintornáló Vers-óriást. Gyönyö-

rüen váltogatódik ebben a' páros 8tagú sor, a' 7tagú páratlannal; és az asszonyi ritmusok, vagy cadentiák, a' himekkel, a' német és más tsinos poéták' példája szerént: a' mire még nálunk alig vigyáznak a' versmívesek: Taludiban lehet leginkább észrevennünk. De erről 's effélékről bővebben a' Magyar Poétikámban. — Az eredeti nyelven Hatmértékűekben vagy Hexameterekben íródott a' Tavasz: de a' ki a' német hexametereket esméri, nem olyan nak képzeli é ezt a' remek munkát, mint az Eszterháza n lévő kertet, ha az holmi Somogyi vagy Tiszaháti girbegurba, egyenetlen, vagdaltt, égetett, tördeltt, vagy önként dültt Hasogatóványokkal volna befoglalva?

HARMADSZOR. Kéntelen voltam az útfé li szózatokkal meg nem elégedni, és ritkább 's esméretlenebb igékkal élni fordításomban. De a' ki ezt balra hajlandó magyarázni, végye gondolóra, hogy a' szózatoknak szaporításában áll a' Nyelvnek bősége, a' nyelvnek bőségében a' Literatura' kezdete, a' Literatura pedig Követ, melly utat egyenet a' fontosabb Tudományoknak. — Kettőt szoktam én a' Magyar Nyelv dolgában fejtsóválva nevetni. Egy y i ket azt, mikor valaki azt mondja hogy Ez új Szó! mintha bizony nekünk megkellene 's meg lehetne azzal az egynéhány Scythá szóval érni a' mit katzagányos apáink lóháton hoztak ki Európába. — Tsak tudni való dolog, hogy nekünk

mind a' mesterségbéli dolgokban, mind a' gondolkodásunkban több ideáink vannak, mint a' *Dentumogereknek*; idea pedig szóval, szó meg ideával jár: hogy ne lehetne hát, sőt hogy ne volna szükség a' szavainknak számát szaporítani? Ők, és az ő Elejiek, mertek a' dolgoknak nevet adni, hasonló Zsenivel bírtak az ő fijaik 's a' mi Elejink: no' már, szegény Magyar nemzet! ettől a' jussodtól is elestél az újabb időkben? ugyan mikor és mi fosztott meg e' tehetségtől? Hiszen még a' XVd. Század' végén 's a' XVIId. elején tudom hogy bírtál véle; mert a' bombárdát ágyúnak, a' sclopetumot puskának merted nevezni; sőt még a' XVIIId. is mutattad jelét Ősi szófaragó (?!) Szabad-ságodnak, a' midőn a' Tabacáról azt mondád hogy legyen az magyarul dohány, és lőn az magyarul dohány mind e' mai napiglan. Talám hát a' XVIIIId. Század, a' mellyben minden nemzetek annyira bővítették nyelveket, talám mondom ez a' filozófusi Század tiltott meg ettől tégedet, 's éppen csak tégedet? ha úgy van, a' jelenvaló XIXd. Században a' Magyar Tudósoknak legelső Gyűlésekben — haugyan tartatni fog valaha — könyöröggjél ennek visszanyeréséért — *jure postliminii*... Bizony a' szegény Községnek ma is több *Genieje* van, mintsem azoknak, a' kik szégyenlenek a' közé számláltatni: ő a' maga új ideáit is ki meri magyarul tenni, 's ha reá kész szót nem talál bátorodik

tsinálni; míg a' felső Kösség nem akar, a' tudós Kösség nem mér, és amaz németizál, e' pedig deakizál. — A' másik, a' mire mindig nevetnem kell, az, mikor némelly ember azt mondja hogy E z t a' s z ó t n e m h a l l o t t a m. Tudatlanságunknak egyenes megvallása ugyan virtus; de az említett embereknek nagyobb részében kevélység: mert egy úttal azt is akarják kitenni hogy a' m i t ö k n e m e s m é r n e k, az mind rossz szó. Quasivero! — Az egyenes ember, ha ollyast talál is, így gondolkodik: „Én ennek az Írónak, a' jámbornak, némelly szavait még nem hallottam, mivel meglehet hogy holmi régibb és újabb Magyar Könyvet, a' mit ő láthatott, nem olvastam, sem Hazánkban annyiféle Provinciáiban meg nem fordultam; most pedig örülök hogy hazai nyelvemnek esméretében ezzel is gazdagodom. Az Isten áldja meg, ő még is szemfű ember, iparkodik is; bársak sokan közlenék velünk ilyen észrevételeiket.“ Ama' Finnyáskodó pedig olvassa meg a' Heltai, Tinódi, Valkai, Bartsai, Tsanádi, Temesvári, Lisznyai, Zrinyi, Paskó, Horhi Juhász, Lippai, és egyebek velős Magyar Irásit; sőt holmi Bányász Csákányt, Sopronyi Veres Tikmonyat, X ut Tököt, és több efféle korpájú Grapsákat se hagyjon megtekintetlen'; tégye kézi könyveivé Gyöngyösyékét, Faludit, Báróczyt, Bes-

sényeyeket, Kazincyt, Arankát, Horvátot, Péczelit, 's a' t. forgolódjék a' Felföldi, Duna- és Tiszamellyéki 's Erdélyi Magyarokkal; levelezzen hazabéli Tudósokkal; figyelmezzék a' Mesteremberekre; ereszkedjék le a' paraszt, tudatlan, együgyü — de nála meglehet jobb-magyar — községhez, allynéphez: akkor majd nem lesz annyi új szó, annyi hallatlan ejtés, ő előtte.

Én a' szókat úgy nézem a' nyelvben, mint a' polgárokat a' hazában. 1) Vagynak a' melylyek régi törzsökös eredetűek, és azt szinte Ásiából hozhatják le, legalább — sok száz esztendősök: de az időnek viszontagsági miatt, mint sok jeles familiák, elvesztették nemes voltokat, feledékenységbe mentek, és neveik csak némelly régi Könyveknek levelein, mint holmi avultt Diplomákon láttathatnak. Ezeket méltó a' maradéknak új életre és fényre hozni, a' mint mondtam — *jure postliminii*. Kivált, a' melly szóknak ágazatai, és mintegy rokonjai, még ma is esmértetnek. Ilyen a' Hölgy, Nő, 's a' t. 2) Vagynak olyanok, a' mellyek az esméretes szózatoktól, a' Nyelvnek szokott rendi és országos törvényei szerint (*per Analogiam*) származnak, vagy származhatnak. És ez a' leggazdagabb 's legigazságossabb kútfeje a' Nyelvbövitésnek, a' Szósokasításnak, a' *Grammatica Inpopulationak*.

Az ilyen analogizált Szók olyanok, mint a' törzsökös nemesektől, törvényes ágyból, szaporodott fiak. P. o. Szállok, inchoat. Szállalok: mint Szóllok, Szóllalok. Hullám: hullámlík, mint villám: villámlík. Bukni: bukadék 's a' t. 3) Vagynak olyanok a' mellyek a' két Magyar Hazának egy vagy több részében is esméretlenek, de másutt igaz Magyarok' száján gyakoroltatnak. Ha hát valamelly valóságos Nemes egy Vármegyében (már ha a' legkisebbikben is) publikálva van: nem szintűgy igaz magyar é az, mint akármellyik Grófi, vagy Hertzegi Fámília, mellynek neve és birtoka mind a' két Magyar Hazában szélyvel elterjedt? Igy kell, 's ily is lehet ezekről a' Provincialis Szókról is gondolkodni; minéműek, a' Duna mellett Kaján, kondor, kajdászni, a' Tisza mellett Górní, kókkadni, kontár, a' Felföldön, Bajbonts, réja, tsermely, Erdélyben Rügy, 's a' t. 4) Vagynak végezetre olyanok, a' mellyek eredet szerint ugyan nem magyarok; de vagy a' Nyelv' Királyától, az Usustól, petsétes levelet kaptak, vagy a' Magyar Tudósok' Diétáján Hungarizáltattak, vagy a' Szentegyház, a' törvényszék, a' tábor, a' fábrikák, a' kereskedés, a' kézi és egyéb mesterségek körül hasznos szolgálatot tettek és tehetnek*). Ezek Indi-

*) Ilyen magyarosodott Szók: a' Görög Ala-

genák és Libertinusok: és ezekben, ha polgári just kívánnak szerezni, megkívánhatja a' Nemzet, hogy a' tös-gyökeres Magyar szók felett, se nyilván se titkon, sem erővel sem szép szín alatt, elsőségre ne héjjazzanak, hogy külföldi ruhájokat levetkezzék, idegen hangejtéseket megszelidítsék, és még a' legutolsó Magyar jobbágy' füleinek is botránkozást ne tsináljanak, 's annak száját elviselhetetlen rabotával ne nyomorgassák. Így áll fel osztán törvényesen a' Magyar Nyelv' országa; így szaporodnak miriádokra annak hasznos és dicszes polgárjai: így pusztul el ama' nyugös Monopolista a' Deák, amaz elhatalmazott Német Mautos, a' Tót furmányos, az Olasz Mercatimago, a' Frantzia Emigrant; így fülnek meg önnön böltsöikben a' pajkos Szófaragóknak törvénytelen ágyból született, tsonka, hénna Idétlenjeik: így emeli fel fejét a' magának hagyatott szegény Magyar Nyelv; így ditskedhetik jövendőben a' Nagy Corvinus' Nemzete!!

Ha hát én a' homályba ment régi szókkal élni, a' nyelv' természete' mentében újakat ágaztatni, a' külömb vidékeken gyakoroltattakat mindenik Hazának köz piatzára felvezet-

misna, a' Deák Letzke, az Olasz Rokka, a' Frantzia Sapka, az Ánglus Bigót, a' Német Ház, a' Tót Veder, az Oláh Berbéts, 's a' t.

ni, a' külföldi, de magyarrá lett, vagy azzá lenni méltó Terminusoknak anyai Beszédem' soraiban helyet adni bátorzkodtam: senki meg ne ítéljen véle, ha azzal a' jussommal élek, mellyet tölem mint született Magyartól az irigynél egyéb meg nem tagadhat*). Mint-hogy pedig még jó és elegendő Szótárnak hijjával vagyunk: a' Könyv' végén az ilyen ritkább szókat, a' kegyes olvasónak kedvéért, Ábéce szerint feljegyeztem, egy két betűvel megmagyaráztam, és hogy őket honnan vettem, a' tsutsorodható Criticasterék miatt, urát is adtam.

NEGYEDSZER. A' Jegyzéseken töprenkedtem legtöbbit. Ha nem talállok tenni, mondok; a' szegény betűtlen Olvasó megneheztel, hogy érthetetlen verseket tukmállok rá, 's még sem magyarázom meg, félre veti majd könyvemet, és talán minden olvasástól is elfanyalodik: Ha pedig jegyzéseket rakok fel;

*) A' Szókkal való élésben, minthogy az antiquus emberektől tarthatni leginkább, nem új hanem régi Auctorok' ítéletével élek: tessék tehát CICERÓT, lib. 3. de finibus, és in Bruto, HORATIUST Art. P. v. 46. ad v. 72, és L. II. Epist. 2. V. 115. sqq. és QUINTILIANUST lib. 1. c. 5. et 6. megolvasni; és hozzátenni ama' külömben szőrszál-hasogató SCALIGERNEK fontos kis mondását: *Grammatico nihil infelicius!* — —

a' tanultt Olvasó azt fogja mondani, „Minek „az a' sok Jegyzés? kivált ilyen mindennapi és „országúti dolgokról? minek fogja az a' könyvet? minek tsúfitja a' páginákat? 's. a' t.? —“ Hogy hát ezt is elkerüljem, a' gyengébbekkel is könyvemet megérttessem: közép útat választottam; tsináltam ugyan jegyzéseket, de igen kurtákat, és mégis, a' mint reménylem, elég világosokat: és hogy a' szakadatlan Nóták a' lapoknak tekintetét el ne éktelenítsék, a' magyarázni-való deák és egyéb szókat az Abécébe raktam.

Vedd jó neven tehát, Kegyes Olvasó! ezt az első Tsomóját az én Munkáimnak: ha az Isten éltet, 's egészségemet megtartja, a' többivel is kedveskedni szándékozom. A' Következendő Tsomónak foglalatja és neve: LILLA, vagy a z É r z é k e n y D a l o k. — Addigis a' gántsoskodóknak megszentelődést, a' jámboroknak nyugodalmat, Országunknak békességet, Tenéked pedig vidám életet kívánok. Istenhozzád.

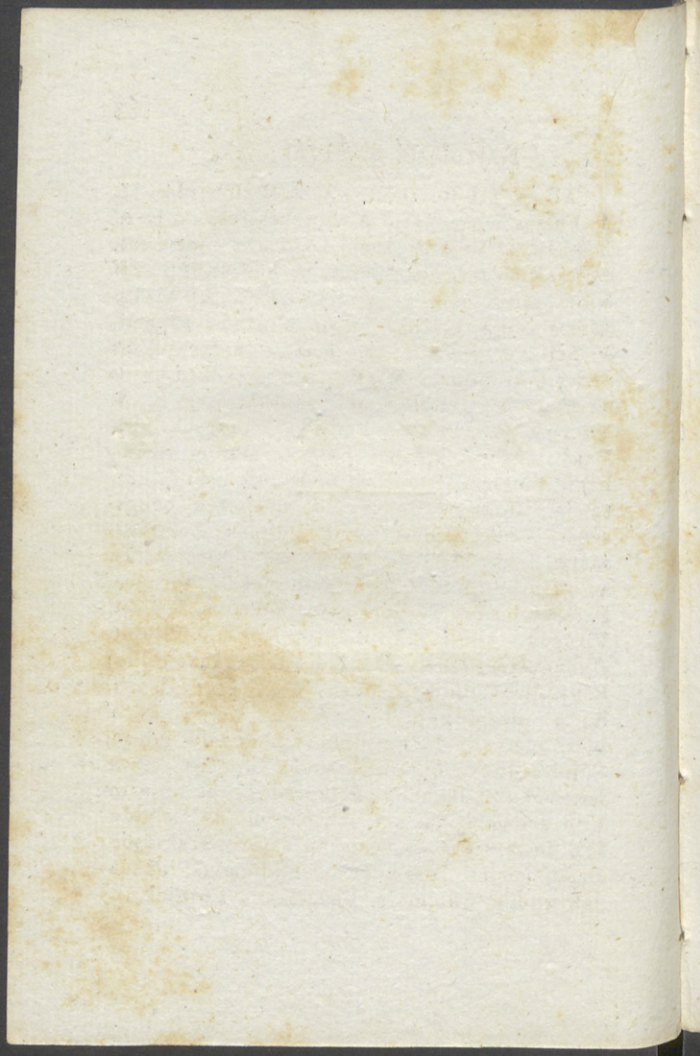

A'
T A V A S Z

FESTŐ VERSEZET

K L E I S T'

NÉMET MUNKÁIBÓL.

Rajzolatja e' Munkának.

Áll ez III Részből. — I. A' Belékezdés. II. A' Festés maga. III. A' bérekesztés. — I. A' **BELÉKEZDÉSBEN** megköszönti a' mezőket, és irásának tárgyát előadja, II. A' **FESTÉSNEK** 5 Szakassza van. 1. A' Kikelet. A) A' Tavasz leszáll; 1 lehell, a' hó elolvad; 2 lehell, az árvíz megszűnik; 3 lehell, a' zöldegek és virágok kiújulnak. B) Hivás a' mezőkre, intés az öröme; jelesben a' Leánykákhoz, 2. A' **Vidék.** A) Faluk. Fenyves. Vetések. Tó. Bált' tengere. Ménes. Tsorda. Major. Szőlőhegy. Patsirta. Szántóvető. B) A' hadnak kárteletei. Intés minden Fejedelmekhez a' békeségért, kereskedésért, a' Böltsek' pártfogásáért. 3. A' **Major.** A) Ennek tekintete. Tó az udvaron. Tyúk. Lúd. Gyermek' fürdőse. Paraszt leány. Tengeri nyúl. Galamb. A' Kert. Virágok. Diófa. Tulipánt. Rózsa. Játzint. Gyöngyvirág. Ibolya. Estike. (a' magános Bölt's) Páva. Hankalinok. Lepkék. Mezei gazdasszony. B) A' mezei nép' boldogsága. Erre, és a' bölt's életre való áhitozás: Jövendőlképzet a' jobb élet felől. Elragadtatás Lillához, és a' barátjához Gleimhoz. Felébredés, és az azon való szomorkodás. 4. **Az Erdő.** A) Felvidulás. Erdei sétálás. Ketskepásztor. Szarvasok. Szilaj ménes. Bikák. Erdei omlópaták. Madarak' éneke. Fülemlé. Vadgalamb. Fészkek. B)

Az Istennek nagyságos dolgai. 5. A' Rét. 1)
Illatok. Hivás Spaldinghoz és Hirzelhez, a'
mezőre 's a' virtusra. Gólya. Libutz. Méhek.
(az utazó Böltsek) Tó- Sziget. Berek. Száras-
ság. Esső. Zápor. Juhok. Fetskék. Napfény.
Szivárvány. Hivás Hallerhez. A z esső után
való köz megújulás. —

III. A' BÉREKESZTES, Bútsúvétel a' Me-
zőktől. Óhajtás.

Fogjatok bé szent árnyékok!

Ti elmélkedésemet

Andalító zöld hajlékok

Fogjatok bé engemet;

'S kezdjeteK belém fúvalni

Egy édes versezetet,

Mellyel fogom magasztalni

Az ifjúlt Természetet!

És ti mosolygó réttájok,

Híken hűs patak kereng!

Harmatos völgyek, lapájok,

Hol sok ezer virág leng!

Megeléglést hadd szihassak

A' ti jó szagtokkal bé;

Párás hegyek, hadd juthassak

Ries tetőtök felé!

El kívánom arany lanton

E' vidülást dallani,

Melly most kezd e' böldeg hanton

Körültem mosolygani.

Hadd hallja meg Áurórával

Heszperus e' dalomat:

'S Lilla érdem-pántlikával

Füzze érte lantomat.

Rózsaszín felhőn az égből
 A' T a v a s z leszállala,
 Rajta fiatal zöldségből
 'S virágból fontt öv vala.

Minden természet érzette
 Isteni lebelletét;
 A' hó végig hempelygette
 A' hegyek' görbületét,

Partjokon felyül úszkáltak
 A' patakok szertesézt,
 A' felhők záporrá váltak,
 Hullámokat tolt a' rét:

A' földmives elrémüle, —
 De ő egyet lehelte még;
 'S im minden köd elrepüle,
 'S alámosolygott az ég.

Ismét a' földnek gyomrába
 Leszivárgott a' tsatak,
 És náddal tűzött árkába'
 Halkal tsörgött a' patak.

Hozzánk ugyan gyakor éjjel
 A' lankadt Tél vissza - tért,
 'S megrázott szárnyáról széllyel
 Szóra zútot, havat, dért;

A' zablátlan szélveszeknek
 Felhitta tsoportjait,

Kik az északi hértzeknek
 Ritörvén barlangjait,
 Mendörgő hanggal rablották
 A' virdító berkeket,
 Fenekestől felforgatták
 A' setét tengereket.

De a' föld' zordon színére
 Még egyet lehelle ő,
 'S éltető lehelletére
 Felengedt a' levegő.

Béterite egy szőnyeggel
 völgyeket, és halmokat,
 Mellybe szőtt vad merészséggel
 Zöldséget 's virágokat.

Most már a' bikk a' tserébe'
 Hűs árnyékokat vetett,
 Hármonias dal tölté-be
 A' pitymalló ligetet.

A' tiszta Nap megtekinté
 A' szelid patakokat,
 'S játszi szikrákkal behinté
 Gündörödött hátokat.

A' szellők' útját eltölték
 A' vidék' illatai,
 A' szunnyadtt ekhót felkölték
 A' pásztorok' sipjai.

Ti, kiknek megtsáltt Ielkére
 Az öröm' fénye közül,
 Mint a' tél' felhős éjjére
 Egy vig sűgár sem derül,

Oszlassátok el a' kába
 Kétséget 's aggságokat,
 Ne nyögjétek el hijába
 A' múlandó napokat.

A' hirnév' rab kívánója,
 A' fukár, 's halvány kaján,
 A' bosszú' hév szomjúzója
 Hadd epedjen a' baján:

Titeket a' vigaságnak
 Alkotott a' kegyes ég;
 Virtusnak 's ártatlanságnak
 Aggódni illetlenség.

Ússzatok gyönyörűségben!
 Ti érettetek van ez;
 Ím leng, és zeng a' hig égben,
 A' völgyben virit 's rügyez.

És ti a' tavasznak kedves
 Barátnéi jertek el!
 Virágzó Szépek, a' redves
 Városból fussatok el.

Fojtó gőzzét ne szívjátok
 Arany tömlöztöknek már:
 Jertek, im Ekhó bozzátok
 Mosolyog, és Zefír vár.

Vár, hogy játszhassék a' Hölgyek'
 Bodrozott hajfürtjein,
 Midőn tántzoltok, a' völgyek'
 'S ligetek' ösvényein.

Vagy ledülvén a' kútfelekhöz
 Apró violát szedtek,
 Hogy ártatlan emlötökhöz
 Bokrétát biggyesszetek.

Itt, hol örökké zöldellő
 Fenyvekkal a' bértz benőtt,
 És feléig a' kékellő
 Pataknak árnyékot szőtt,

Itt fogok zöld gyépre ülni —
 Oh! a' mező mint örül!
 Mint kezd új élet derülni
 E' mosolygó táj körül!

Jámbor faluk! óh enyelgő
 Nyájak! óh erdők, hegyek!
 Pihenést széllyel-ögyelgő
 Szememnek melly'ken vegyek?

E' gyenge zöld gabonákon ?
 Kik himmel tarkállanak,
 'S végre a' szűk barázdákon
 Távol alig látszanak ?

Vagy e' tón ? mellynek gödények
 Ússzák tsendes habjait,
 Tsipkebokrok, és kökények
 Koszorúzzák partjait ? —

Szemem' egyszerre magához
 Rántja a' Bált' tengere,
 E' kék mélység, 's a' partjához
 Vergődő hab' ezere.

A' tündöklő Nap sűgára
 Egy tsillagokkal rakott
 Eget terit rá, 's magára
 Pislogva tekinget ott.

Óriási a' vizeknek,
 Felotsódván a' napon,
 Bukfentzezve ténferegnek
 Ez ellátatlan lapon.

Nézd el, óh mezők' Múzsája,
 Ama' szomszéd síkokat,
 A' lovak' pompás homálya
 Mint lepi el azokat.

Déltzeg nyakat emelitnek,
 Mellyet lágy sörény kerit,
 Dübögnek, fennyen nyeritnek ;
 A' fenyves visszanyerit.

A' komor bika' nyomában
 Sok szép fejér tehének
 A' Major' bokros lábában
 Kedvekre ögyelgenek ;

Mellyhez nyár-és fűzbokrokkal
 Árnyékozott róna megy,
 Hátul egy thyrusbotokkal
 Béültetett szőlőhegy :

Egy része tisztán tsillámlik,
 Másutt fátyol fogja lé ;
 Fut a' felhő, 's a' fény hámlik
 Gráditsonként felfelé.

A' Patsirta az egekre ,
 Fennyen emelkedve száll,
 Lenéz a' böl dog völgyekre,
 Függtön marad, jubilál.

Kerengő dalja' hangjában
 A' szántó gyönyörködik,
 'S édes elandalodtában
 Az égre báméskodik.

Majd a' völgyelő ekére
 Dülvén, kihempelygeti
 A' barna habot földére ;
 Tsóka, varjú követi.

A' Vető az ő nyomába
 Mérsékelve lépeget,
 'S a' biztató barázdába
 Arany záport hinteget.

Óh! ha a' magvát magáért
 Szórná a' munkás paraszt,
 Óh, ha fáradván boráért ;
 Maga is inná meg azt!

Ha azért görbitnék fáját
 Az esztendő' terhei,
 Hogy enyhítsék saját száját
 Jónedvü gyümöltsei!

De a' torkos Had, 's más részen
 A' fogtsikorgató Éh,
 'S a' vad tábor, hányszor tészem
 Munkát, reményt semmivé!

Mint a' forgósél' kezéből
 Parittyázott jégeső,
 Úgy törí széllyel tövéből
 A' tápláló füvet ő ;)

Tipor karókat, szőlőket
 A' föld' színéig szintén,
 Felgyújt falukat, erdőket
 Redvére . . . Hol vagyok én ?

Ím, im a' messzi dombokból
 Fegyverek villámlanak,
 A' feltátott réz torkokból
 Tűzfelhők gombolyganak,

Megdördülnek , 's menkövekkel
 Górálnak mindannyiszor :
 Szétszagatott emberekkel
 Rakva a' rettentő por.

Kék homály alá takarja
 Mindentlátó szent szemét
 Az Ég, 's nézni nem akarja
 E' kegyetlenség' nemét. —

Ni, egy legszebb virágjában
 Levő fiatal legény
 Mist hajtja fejét kinjában
 A' bajtársára szegény.

Tsorgó vérét és páráját
 Útjában késlelteti,
 Reményli hogy szüz Mátkáját
 Még egyszer ölelheti,

Reményli hogy kedvessének
 Ajjakiról talám még
 Bérét hosszas hűségének
 Learattatja az ég:

De egy kard most vágja föbe . . .
 A' Szűz kimúl sirással,
 'S ezen egy Bölts jövendőbe
 'S egy szent Poéta elhal. —

Ti, a' kiknek hűségére
 Bizták szabad nemzetek,
 Hogy a' föld' minden kintsére
 Nevekben ügyeljete,

'S korona légyen páltzával
 Szent hatalmatok' jele,
 Ah! a' magok' fegyverével
 Gyilkoltatjátok e le?

Ha az tzelja sziveteknek,
 Óh emberek' atyai!
 Hogy több boldog gyermekeknek
 Légyetek gyámolai:

Ám bizvást vásároljátok
 Minden módon ezeket,
 Tsak hogy fel ne áldoztatók
 Az első-szülötteket. —

Világ' minden Fejedelme!
 E' szómra hallgassatok;
 Hogy az Istennek kegyelme
 Meghallgassa szavatok'!

Sarlóját az aratónak,
 Mellyért éh könnyeket hint,
 És lovait a' szántónak
 Adjátok vissza megint.

Napkeletre duzzassátok
 Vitorlátok' öbleit,
 'S a' tengeren arassátok
 A' szigetek' kintseit.

Ültessetek országtokba
 Emberekből kerteket,
 És állítsatok azokba
 Serény, okos tsöszöket.

Azoknak jutalmazása
 Légyen rang és tisztelet,
 Kiknek éjjeli lámpása
 Fényt terjeszt a' föld felett.

Kérdjétek a' kalyibától,
 Nem lappang é ott egy Bölts,
 Kit a' nagyok' pitvarától
 Magához vont az erkölts?

Hol rejtekben él magának:
 Oh innen hívjátok ki,
 És adjátok a' hazának
 Birói székét neki;

Zárja bé az ortzátlanak
 Palotátok' ajtaját,
 És a' siró ártatlanak
 Orvosolja meg baját.

Jer Múza, e' völgy' lapján
 Nézzünk széllyel a' paraszt'
 Gazdaságán, 's háza' táján,
 Jer, látogassuk meg azt.—

Itt sem Párusi márványból
 Nem raktak oszlopokat,
 Sem alabástrom bálványból
 Nem véstek bajnokokat,

Sem itt a' messzi vizeknek
 Tsavargós kerületi
 A' hatalmas mestereknek
 Fékszárát nem követi.

Egy Fa, melly alatt nagyattya
 Három ember' idejét
 Általélte, takargatja
 Hüs árnyékkal lakhelyét,

Mellyre a' zöld venyigéknek
 Tsimpajkóznak karjai,
 Ótalmazzák a' tüskéknek
 És bokroknak falai.

Udvarában egy mosolygó
 Tő kínálja a' szemet,
 Mellyben felhőkkel gombolygó
 Kék ég fog fel engemet:

Egy ég felettem elterjedt,
 Alattam áll másik ég;
 Óh e' kettő között elterjedt
 Megmérhetetlen mélység!

Itt sir egy Tyúk, 's a' mellyéket
 Borzadt tollal futja bé,
 'S az imént költt kis rétzéket
 Tsalja az száraz felé;

De szavára nem ügyelvén
 Végig futják a' tóközt,
 'S a' habokon általkelvén
 Háphápolnak a' nád közt.

Lúdak sárga libáikkal
 Sétálva járják a' gatz,
 'S berzenkedő szárnyaikkal
 Üzik a' lompos kuvaszt,

Játékból a' szöszke fattyúk
 Az úszáshoz kezdenek,
 Lebukkannak mint a' hattyúk,
 'S evitzkélve függenek.

Amott fut az ól' mentében
 Egy kis fürge dolgos Lyán',
 Tarka kosár a' kezében,
 A' tyúk fut nyoma után:

Most megáll, 's üres vetéssel
 Őket a' kis tsintalan
 Megtsalja, im gyors lépéssel
 Oda futnak basz'talan;

Majd hirtelen a' kosárról
 Árpát szór le azoknak,
 Nézi hogy egymás' hátáról
 Mint esznek és tzivódnak.

Amott homályos odvában
 Kandikál a' fejer nyúl,
 'S piros szemét bámúltában
 Forgatván be-be-rándúl.

Lágy düttzából hahotával
 A' kék Galambka kijő,
 Nyakát pirosló lábával
 Gyengén kapargatja ő,

Tsipked orrával mellyéhez,
Szép szárnyain babirkál;
Minden megvan, és himjéhez
A' ház' fedelére száll:

Emezt a' féltés gyötrötte,
Haragszik negédesen,
Ürög-forog körülötte,
És turbékol begyesen:

De hozzá simúl hajolva
A' hízelt szép Pár;
Ez is felé megy brukkolva;
Egymást éri a' tsók már.

Őszvetsapják vig robajjal
Mind a' ketten szárnyokat,
'S folytatják tördeltt katzajjal
A' kertt felett útjokat.

Elmegyek a' föld' színén is
A' merre ti szállatok,
Érzékeny Galambkák! én is
Elmegyek utánnatok.

Elmegyek — Óh mint ragyognak
E' Kertnek virágai!
Melly édesen párolognak
A' lombok' illatai!

A' virágok' felhőjében
 A' vig Zefir sátoroz,
 Az égre kapja reptében,
 'S vélek onnan záporoz.

Ide Mórok' vad plántáit
 A' merész hajós nem gyűjt,
 Bogátsok' ritka fajtáit
 Itt üveg tömlőt nem fűjt.

Tsupán hasznos tzifraságot
 Szeret a' földmivelő,
 Vagy egy koszorú virágot
 Ollykor, ha jó kedve jő. —

Ez a' hosszú boltozatja
 A' Diófáknak felyül
 A' kék eget mutogatja,
 Mellyen sok felhő repül,

Hátul a' zöld természetekkel
 Tókat, berkes völgyeket,
 A dagályos hegytetőkkel
 Körülvett vidékeket.

Még egyszer végig sétálok
 Szememmel e' tárgyakon,
 Azután tőlök megválok: —
 Ez itt, ez magára von!

Óh Tulipánt! szent kezével
 Ki nyitott fel tégedet?
 A' napnak minden színével
 Ki tölté meg kebledet?

Virágok' királynéjának
 Röszöntenelek ugyan;
 De az isteni Rózsának
 Több királyi disze van:

Ezerrétű szép kantussa,
 Szerelemszin artzai,
 Magas tövises trónussa,
 És örök illatjai:

Éppen itt áll büszke fáján,
 Itt az én betses rózsám,
 'S félig kinyiltt bimbótskáján
 Keresztül mosolyog rám.

Jtt a' kék Játzint fejtődik
 Hűs illatú kelyhivel,
 Itt a' Gyöngyvirág vergődik
 Ezüst tsengetyűivel;

Itt érzem az Ibolyának
 Kifolyó balzsamjait,
 Széllyelhintvén ortzájának
 Aranyos sugárait, —

Az Estike tsendességgel
 Nézi a' virágokat,
 Midőn egész büszkeséggel
 Szórják el illatjokat :

Kémélve bészárja száját,
 'S reméli, este felé
 Az egész napnak pompáját
 Szégyennel borítja bé.

Képe ő a' nagy léleknek,
 Kinek a' bámuló nép,
 Mint sok gyáva Vitézeknek,
 Buzdítására nem lép ;

Ki a' virtust önmagában
 Betsülvén szemfényt nem veszti,
 'S rejtekje' szent árnyékában
 Jóság' illatját terjeszt. —

Ni, ahol a' szép Flórának
 Táblája fényeskedik,
 A' Páva önnön magának
 Melly büszkén begyeskedik.

A' barna, 's tsillámló porral
 Béhintett Rankalinok
 Úgy állnak ott ékes sorral,
 Mint tömött tsillagzatok ;

Mellettek truttzolva járván
 A' páva, és zöld farkát
 Szivárvány módra kitárván,
 Hányja színváltó nyakát. —

A' Lepkék megvidámodva,
 'S önnön választásokon
 Soha meg nem állapodva,
 Lengnek a' virágokon :

Majd visszafelé ingatják
 Onnan tarka szárnyokat,
 'S a' tseresznyéknek kutatják
 Ismét a' virágjokat,

Melleyeket a' kert' gazdája
 Hökényfába oltá be ;
 És mostoháit tsudálja
 Már most a' vad tsemete. —

A' vidám kellemességnek
 Béllyege, a' házi Nő,
 Ama' termett venyigéknek
 Leveles boltjában sző,

Bokrokat ültet vásznára,
 És virágokat himez ;
 Az öröm ült ortzájára,
 'S onnan mosolyog le ez.

Egy gyermek a' Grátziának
 Kedvesse, a' tsintalan,
 Gyenge karjával annyának
 Nyakán tsüngvén untalan,

Hizelkedik, 's a' munkában
 Gyakran tartóztatja meg ;
 Másik játszik a' mályvában,
 'S magába mélán petyeg.

Oh százszor boldog nemzetség,
 Kit semmi gond nem rongál,
 Kit sem a' kaján veszettség,
 Sem kevély gög meg nem száll!

Halkal folynak el rejtekben
 A' te élted' napjai,
 Mint a' virágos rétekben
 A' tiszta viz habjai.

Mást hadd nézzen a' sok kába,
 Mászván ház - és fatetöt,
 Midőn győző - hintájába'
 Elefántok vonják őt ;

Mások értzben vagy márvánban
 Bámúltassák magokat,
 Körültök látván nagy számban
 A' térdeplő Sklávokat :

'Tsak az kedves az egekben
 A' kit nem kajdászván fel
 A' bolondok, hős berekben
 Szunnyad, felkél, 's énekel.

A' nap' bibor ábrázatja
 Első sugárt ő rá hány,
 Néki leng a' rét' illatja,
 Néki zeng a' tsalogány.

A' bánat nem jár nyomában,
 Sem a' zöld vetéseken,
 Sem a' nyáj közt a' pusztában,
 Sem a' szőlőhegyeken.

Fűszerszámot ételére
 A' munka hint, mellyett gyöz,
 Mint az Éther, könnyü vére,
 Maga virgontz, mint az öz.

Hig álmát a' fellehellő
 Virradtakor végezi,
 Egy hajnali nyájas szellő
 Szeméről lejegyezi.

Óh! ha az ég úgy kedvezne,
 Áldott mezők, nekem is,
 Hogy rajtatok tsergedezné
 Le az én életem is!

Hevérvén ingó árnyékán
 Kis Bigetsem' fáinak,
 A' tsörgő patak' tájékán
 Élnék már tsak magamnak,

Szellyel szórnám a' világnak
 Éretlen bánatjait,
 'S az ellobbanó vigságnak
 Alatsony szorgalmait!

Óh ha az én nedves pillám'
 Könnyeit ti rajtatok
 Törlené le az én Lillám,
 Kit mindennap siratok!

Ha néha vigasztalnának
 Hü barátim' szavai,
 Néha némán oktatnának
 A' holtak' irásai,

Néha a' Böltsesség nyitná
 Mélységés folyásait,
 'S lelkempek letsillapitná
 Tudományos szomjait!

A' Mogolnak nem kívánnám
 Akkor gyémánt-gödreit,
 Hadd birná ő, én nem bännám,
 Aranytermő bértzeit.

Am akkor holmi Törpének,
 Kik szomjúztak hartzokat,
 Az emberek hadd tennének
 Kőszálnyi bálványokat,

Hadd öntenék meg számokra
 Hadd a' tenger köveket:
 Én nem vetnék pompájokra
 Soha irigy szemeket. —

Óh Ég, boldogság' forrása,
 Oh szeretet' tengere!
 Oh jótéted' kifolyása
 Hadd itasson meg, jere!

Hát bennem úgy elhervadjon
 Az élet, melly tőled jött?
 Mint egy virág megfúladjon
 A' földi dudvák között?

Nem; megáldod te munkádat.
 Már vidúlva érzem én,
 Éltető ambróziádat
 Hinti rám tsendes remén'.

A' hajnal' sugári jönnek,
 A' homály ellebege,
 Felrándúl a' Jövendőnek
 Setétellő szőnyege.

Már is andalgó szememben
 Más scénáji jönnek fel
 A' dolgoknak, 's képzetemben
 Új vidékek nyúlnak el.

Látlak, mennyei Lillátska!
 Sietsz karjaim közé,
 Indulsz a' sűrű rózsátska
 Mellől lugasomba bé.

Rajtad szemérem, ékesség,
 Fény, szerelem, terjed el:
 Így termett a' kellemesség,
 A' virtus így lépdegel.

Lanthez fogsz; 's a' Nap kibukkan
 A' tömött felhők közül,
 A' szélvész egyet se kukkan,
 Olimp figyelmezve ül.

Zeng benn a' messzi hegyekben
 Notád' képe édesen, *)
 'S hozzám Zefir e' kertekben
 Általfújja tsendesen. —

És te, Hémus' tetejéről,
 Nyilttszívü Gleimom! leszállsz,
 'S a' Teji lanton messzéről
 Vig örömmel játszdogálsz.

*) Araz: az *Ekhó* által vissza adódott mássa az
 ő nótájának.

A' Menny' kapui felnyilván
 Cypris, Amor, Kellemek
 A' tsillám felhőkre nyilván
 Mijöven, tündöklenek,

Kellemes szavok' hangzatja
 A' kék levegőben zeng:
 A' tsillagok' boltozatja
 Öröm-kontzertjekre reng. —

Jertek bé majd, óh szivemnek.
 Kedves egy pár javai,
 Vigasztalóji éltémnek,
 Egek' ajándékai!

Szállítsátok magatokkal
 Hozzám a' vigságokat,
 Hintsétek bé virágokkal
 A' réteket, halmokat.

De mit? hát már felébredtem? —
 Hol vagy ditső képzelet?
 Melly kies álmot rengettem
 Ébredtt érzésim felett?

De már elfutott azoktó,
 És én így sohajtozok:
 „Óh sok függ a' fátomoktól
 „Ez élet útján, óh sok!

„Itt tsak a' remény' játéka
 „Áll a' Való helytt elő,
 „Boldogit puszta árnyéka,
 „Maga hozzám so' se jő.“ —

De a' Jövön mit aggódom?
 Hasz'talan gond, fére menj!
 Hadd legyék a' kedvben módom,
 A' mellyel kínál a' Menny;

A' mezőknek vig népével
 Hadd járjam a' berkeket,
 'S a' dalló filemilével
 Hadd zengjek énekeket.

Hadd gyönyörködjem a' szellet'
 Változó zengésibe'
 E' nyöszörgő patak mellett,
 Melly e' körül omlik le.

Óh, ti a' dolgok' Annyának
 Kezével fontt levelek!
 Ti a' Bölts' gondolatjának
 Fényt adó zöld fedelek!

Ti andalgás' szent tanyáji,
 Vidító kerületek,
 Magános utak' homályi,
 Idvezlettek légyetek!!

Oh a' ti ihletéstekre
 Melly kellemes fájdalom
 Nyomúl mindjárt a' lélekre —
 Melly lágy érzés — nyugalom!

Itt a' magossan zöldellő
 Lugosnak árnyékain —
 A' mellynek sok pajkos szellő
 Hirintődzik ágain,

'S a' mellynek boltozatjában
 Egy látható híveség
 A' zöld haboknak fodrában
 Hempelyegve útat szég —

Lekukuttsál sugárával
 A' Nap a' felhők felett,
 És mennyei arannyával
 Himzi a' zöld levelet.

A' virágozó bokroknak
 Béfutják illatjai
 A' szép Estvét, párolognak
 A' Zefirek' szárnyai. —

Barlangjában, melyet kondor
 Bajbontsokból öklözött,
 Ül a' ketskés, a' komondor
 'S a' virágszálak között.

Fújja trillás tillinkóját:
 Megáll, 's hallja másfelé
 Hogy az erdőknek ekhóját
 A' sok sip hogy' futja bé,

Itt harsántt vág a' bikkfára,
 Amott alig hangitsál,
 'S elis múlik utóljára:
 Sipol — és ismét megáll.

Alól a' mélységben másszák
 A' meredek szirtokat
 Hetskei, és úgy tépásszák
 A' keserü bokrokat. —

A' könnyü szarvasok' nyája
 Öszvenyargal minden közt,
 Villog ágbog koronája
 A' zörgő zöld bokrok közt.

Sebes - futva kóborognak
 Nádok, vizen, szirtokon;
 Az ingoványok tátognak
 Belésüppedt nyomokon. —

A' tavasz szerelmes kényvel
 Gyűjtván a' vig lovakat,
 Feljárják lengő serénnyel
 Az erdöket, sikokat.

A' föld dübög megzúdulva ;
 Duzzad és feszesedik
 Erek' ága, 's elvadulva
 Farkok felberzenkedik.

Kedvet és tüzet lehellnek,
 'S hogy hűsítsék lángjokat,
 A' partokról leszökellnek,
 Tördelik a' habokat.

Azután keresztül futnak
 A' harmatos völgyeken,
 A' kösziklára feljutnak,
 'S fent, a' törpe berkeken

Végig nézven, a' ködökből
 Távolról tekintenek
 A' mezőre, 's a' felhőkből
 Büszkén lenyeritenek.

Futnak a' bikák, 's orrokkal
 Nöszö-hevet lehellnek,
 Hányják a' földet szarvokkal,
 A' porködben dühödnek ;

Némellyek meg bétzammogván
 Bögnek a' barlangban ben,
 Mások bömbölve mormogván
 Futnak a' szirtköveken. —

Amott a' bértzek' odvából
 A' ligetes völgyekre
 Egy folyóviz a' sziklából
 Vad morgással omlik le.

Sodorja a' köszikláknek
 Elmartzonglott tsipejit,
 Át-tsörgi a' kivájt fáknak
 Mez'telen gyökereit,

Melleyek az omló habokban
 Elhajolnak 's inganak,
 Mig a' zöld fűzek azokban
 Kényjek szerént mosdanak:

Az erdő minden barlangtól
 Megzendül és jajgat rá,
 A' vad meghökken e' hangtól,
 És elszalad másuvá.

A Madarkák nem zenghetnek
 Itt magános dalokat,
 Azért másutt keresgetnek
 Tsendesebb szállásokat,

Hol szerelmes fájalmoknak
 Költsön érzesi felől
 A' piramidál bokroknek
 Művös ernyőin belől

Párjok előtt gyengén zengnek,
 Vallást tésznek szájakon,
 Vagy danolással versengnek
 A' zöld bikkfaágokon.

Majd meglesem e' rejtekben
 A' kis ártatlanokat,
 Mit mivelnek jó kedvekben,
 Mint osztják a' tsókokat.

Halkal folyj itt, nyughatatlan
 Patakotska halkal itt!
 Nyögdétselő állhatatlan
 Zefirusok tsitt, tsitt, tsitt!

Olly nagyon ne zörgessétek
 A' leveles ágokat;
 Kérlek el ne gyengítsétek
 Szerelmes zsibajjokat!

Zöld tetök' lakosi! zengő
 Hanggal énekeljeteK;
 Hadd tanuljam meg kerengő
 Nótátokat töletek. —

Danolnak — bokrokat, fákat
 Zenditnek mindenfelé,
 A' tágas Árnyékszálákat
 Symphónia tölti bé:

Az egész Táj hanggá leszen. —
 A' pirók Kenderike
 'S a' Pinty hegyes füttyöt téssen
 Egy sörje' tetejibe'.

Tarkán ugrál a' bokrokra
 A' sok Tenglitz, rá tekint
 A' virágzó bogátsokra;
 Dalja ugrós magakint.

A' 'Tsiz a' szépek' kinjáról
 Leveles boltjában nyög:
 Öblös hanggal a' szilfáról
 A' Rigó basszust dörmög.

Tsak a' szárnyas zengzet mégyen
 Tsak a' kis Filemile,
 Hogy több ditsérője légyen,
 A' magános allyba be,

A' bú örök szállásába
 Mellyett féd sűrű ágbolt,
 'S úgy tetszik hogy egy summába
 Mind ide futottak volt

A' levegőnek 's pusztának
 Térjéről körülbelől
 Árnyéki az éjtszakának
 A' piros hajnal elől.

Itt danol ő, 's az erdőnek
 Rémitő vadonjait
 Hangjával örömezőnek
 Mássává tsinálja itt.

Ott egy setét tó itatja
 Fűzfáit a' partokon;
 A' kis dallos ott ringatja
 Magát a' zöld ágokon.

Ott tztizoráz vig réjával,
 Ott tsattog, süvölt, kereng,
 Hangzik a' völgy a' pusztával:
 A' hegedüs Har igy zeng.

Most lejtőre nyög nótáján,
 'S gyengén kanyarog ezer
 Érzékeny hangok' trilláján;
 Majd ismét keményen ver.

Ollykor, midőn a' kegyetlen
 Madarász, ki félfelől
 Olálkodik a' kietlen
 Hársfaerdőben belől,

Zöld levél alatt lappangó
 Törkalitkája alá
 A' tsemeték közt halyongó
 Kedves párját bétsalá:

Azonnal vig énekében
 Ő is egyszerre megáll,
 Akkor szive gyötrelmében
 Mindenfelé szálldogál.

Öröngve repked a' fákon,
 'S életének örömet
 Erdön, mezön, kösziklákön
 Kiáltozza szerteszt.

Zokog jajgat egy folytában,
 Mig végre kinja miá
 A' bokorra ájulttában
 Kókkadt fővel esik rá.

Ott kesereg ő körülte
 Holtt párja' árnyéka már,
 Ott képzeli, hogy vérültte
 Sebekben körülte jár.

Majd újra zendül jajdalján,
 'S éjjel sints nyugta neki,
 Úgy tetszik hogy minden jajján
 Saját lelkét nyögi ki.

A' szomszéd halmok' allyában
 A' bokrok kesergenek,
 'S részt vévén az ő bújában
 Elalélva lengenek. —

De mi bűg felkavarodván
 E' vén tölgy' oldalánál?
 Mellynék kopasz reves odván
 Semmi madár meg nem száll?

Igaz é? vagy játékával
 Tsak képzésem rezzent e?
 Imé kőválygó szárnyával
 Hirtelen felröppene

Egy Vadgalamb a' tölgyfának
 Uregéből felfelől;
 És e' miatt kondulának
 Podvás öblei belől.

Suhan kiterjedtt szárnyakkal
 A' völgybe egyenesen,
 Heresgél bökölő nyakkal
 Az árnyékban tsendesen,

Gondosan körülszemléli
 Magát, és a' tárgyakat,
 'S orrával felszemetskéli
 Az asszú ágszálakat. —

Ki tudja arra oktatni
 A' zöldági népeket,
 Miként kelljen boltoztatni
 Mesterséges fészkeket?

'S édes szorongattatástól
 Meglepve, mit tégyenek,
 Hogy fortélytól és rablástól
 Bátorságban légyenek?

Mi láthatatlan lehellet
 Szálldogál ezek felé,
 Melly sziveket egymás mellett
 Szerellemmel tölti bé?

Te töled van minden jóság,
 'S e' tsudadolgok sora,
 Óh véghetetlen Valóság!
 Természet' Attya 's Ura!

Felséged olly nagynak látszik
 Egy madárka' termetén,
 Melly itt a' tüskék közt játszik,
 Mint az ég' mennyezetén.

Szint' olly nagy vagy egy fa' gallyán
 Mászkáló hernyótskában;
 Mint a' trónusodnak allyán
 Lángoló Kérubimban.

Nagy Tenger! mellynek nem áll-ki
 Sem partja, sem feneke,
 Minden te belőled száll-ki,
 Beléd semmi sem foly be.

Tsillagink' tűz - ótzeánja
 Ama' fény - punctumoknak
 Visszavertt lágy ragyogványja,
 Mellyek rölád omlának.

Egyet szólsz a' szélveszekhez :
 Azonnal veszteglenek.
 Hozzá érsz a' nagy bértzekhez :
 És tüstént füstölgének.

Midön a' tenger' örvényje
 Egymásba megütközött,
 'S kilátszik fenékfövényje
 A' hullám - bértzek között :

Az ő halálos torkának
 Harsány ordításai
 A' Felséged' nagyvoltának
 Magasztaló daljai.

A' langszárnyü mendörgések
 Követik szózatodat,
 Hirdeti szörnyü bögéssék
 Nagyságos dolgaidat ;

Mellyre félénk tisztelettel
 Minden berkek rengenek,
 'S néked mondott ditsérettel
 Ők is visszazengenek.

Ezer harmóniás sorral,
 (Melly't hall az egész maga)
 Hirdetvén roppant táborral
 Az ég' minden tsillaga

Hatalmadnak 's kegyelmednek
 Nagyvoltát mindenfelé,
 Terjed hire szent nevednek
 Egy Pólustól más felé.

De ki, a' ki felszámlálja
 Minden tsuda tetteted?
 Óh Teremtő, ki úszkálja
 Keresztül mélységedet?

Véges lelkek! szálljatok - fel
 A' szelek' szárnyaira,
 A' villámnak kapjatok - fel,
 Rilövellt nyilaira,

Bújjatok az Istenségnek
 Tündöklő mélységeit,
 Át - élvén a' végességnek
 Milliom esztendeit:

Utóljára sem látjátok
 Egy ponttal is közelébb
 A' fenekét, mint láttátok
 Partja' széléről elébb.

Némúljatok meg hát éppen
 Ti reszkető Hegedűk ;
 Így az Urat méltóbbképpen
 Tisztelitek. — — —

E' szomszéd rétnak illatja,
 A' mint bongó szárnyakon
 Zefir ide fúvogatja,
 Erővel magához von.

Annak virágos ölében
 A' sziszergő nádak közt
 Mellyem' erőss pihegtében
 Bészivom e' kedves gözt. —

Böltseség baráti! kedves
 Spaldingom és Hirzelem,
 Kik által zöldellett nedves
 Ködje közt a' múltt telem,

Oh ti, kiknek ajjakáról
 Édes öröm tsepegett
 Szívemre, sok bús óráról
 Oszlatván a' felleget,

Jertek barátim! 's e' tájon
 Ide mellém üljeteK,
 Hogy égi lakhellyé váljon
 Ez a' környék töletek.

Jer, szemléljük itt Flórának
 Mosolygó gyermekeit,
 És bámúljuk mindnyájának
 Termetit 's szerelmeit,

Ezekkel a' magunk' képét
 Jer, piperézzük fel mi,
 'S a' biboros lómha népét
 Magunk közt tsúfoljuk ki!

A' Virtus' diszét zengjétek:
 És szájatok' szózatit
 Nekem ollyanná tegyétek,
 Mint a' rózsák' illatit. —

A' Grátziák itt heverték;
 Az öröm itt mosolyog,
 E' mesterkézetlen kertek'
 Útjain tsend tébolyog.

Itt a' tiszta tsermelyekkel
 Lány andalgás tsordogál,
 Elszórtt virágligetekkel
 A' Rét feltzifrázva áll.

A' kellemes illatoknak
 Láthatatlan tengere
 Hullámlik a' parlagoknak
 Zöld mezején messzire,

'S az enyhős szelek szélesztik
 E' dagályos habokat. —
 Ezér lakosok élesztik
 A' tarka tájékokat:

Ama' sás közt nagy lábával
 Gázolja a' vizeket
 Az Eszterág prédájával
 Nézvén farkasszemeket.

Amott a' Libutz rikátsol
 Egy fitzko' feje körül,
 Ki fészke mellett harátsol,
 'S a' káka közt lesben ül;

Szinli, hogy szárnyát fájlalja,
 A' patra tsak séríkal,
 Egyszer öt a' gyepre tsalja,
 Addig, addig sántikál.

A' Méhek a' szellötskéken
 Szerteszéllyel bonganak,
 A' virágzó tsemetéken
 'S lóherén megszállanak;

'S olly tsillogva függnek onnan
 Alá a' kis állatok,
 Mint a' holdfénytől újonnan
 Megaranyzott harmatok:

Onnan várossokba térnek
 Mellyet a' paraszt maga
 Egyik zugjában a' térnek
 Tsútsos köpükből raka.

Itt ládd az igaz bõltseknek
 Valóságos bëllyegét,
 A' kik születte - földeknek
 Elhagyván enyhös egét,

Az emberiség' határját
 Felkeresik gondosan,
 És annak drága nektárját
 Gyűjtven fáradságosan,

Munkájok' édes terhével
 Honnyokba bészállanak;
 Hogy a' bõltsesség' mézzével
 Minket táplálhassanak. —

A' zöld siknak közepében
 Egy kékellő Tó zibong,
 Mellyen a' szellők' mentében
 Sok habkarika tolong;

A' vizekből domborúson
 Nyúlik fel egy szép Sziget,
 Mellyet kerit koszorúson
 Nyárfa - és bokorliget:

És mintha el volna válva
 A' föld' egyéb részitől,
 A' habok ellen úszkálva
 Lebeg önnön terhítől.

A' tüzes tsillagotskákka
 Megrakott vadrózsafa,
 A' mindégzöld borókákka
 Uszkurutz és bodzafa,

'S a' rekettyék nyájas karral
 Öszvefűzvéen ágokat,
 Kellemetes zürzavarral
 Mutatják itt magokat.

A' virág a' több virággal
 Közli öröm - tsókjait,
 'S rá lehelli nyájassággal
 Balzsamos illatjait.

A' Galagonya lóbálja
 A' part' szélén vesszeit,
 'S a' vízbe nézvéen tsudálja
 Fejér 's piros diszeit. —

Óh szép Táj! melly a' sziveknek
 Legbelsőbb rejtekibe'
 Képét a' vig örömeknek
 Gyönyörűen fested le!

Vajha a' héség' nagyvolta ,
 Melly már szinte káros lett ,
 'S a' mellyet még a' tél elta
 Egy esső sem szüntetett ,

Téged , 's veled a' mezőknek
 És kerteknek zöldjeit ,
 Mellyek várják az essőknek
 Megfrissítő tsepjeit ,

Száraz pardittsá ne tenne
 Szépséged' kezdetiben ,
 'S a' paraszt' reményét benne
 El ne ölné fűviben !

Újítsd meg hűs záporoddal
 Ötet , oh kegyelmes Ég !
 És áraszd el jóságoddal
 A' földet melly öszveég ; . . .

Jön az áldás valahára
 Jön a' felhőkön ide ,
 Ott tornyodzik , 's nem sokára
 Patak - módra omlik le.

Már a' szél szagúld elötte ,
 A' fák' levelin morog ,
 Fut a' vetésen , 's közöttte
 Örvény módra kavarog.

A' pamut-forma párának
 Kárpitja alá vonúlt
 A' Nap, és az ég-allyának
 Fénye halványon kimúlt.

Árnyék 's éjtszaka terül - el
 Völgyeken és halmokon;
 Édes borzadással hül - el
 A' természet azokon.

Apró ezüst peretzekkel
 Göndörödvén habosan,
 (Mellyek terjedő szélekköl
 Tűnnek el játékosan)

A' viz' felső ábrázatja
 Öblögeti a' fűzfát;
 És az essőt kimutatja
 Mellyet a' szem még nem lát. —

Most már ugyantsak fetsélli
 A' felhő a' vizeket,
 'S mintegy keresztülvetélli
 Vászonszálkint ezeket.

Zúhogva omlik belőle
 Bugyborékos zápora;
 Alig oltalmaz meg tőle
 Ez égerfa' sátora.

A' kis nép, melly a' tájékon
 Gyönyörű nótákat fűtt,
 Elhallgatott az árnyékon,
 És enyhős bokrokba bútt.

A' gyapjas nyáj is fáztában
 Holmi törzsökök körül
 Az ágfedél' oltalmában
 Egy hársvölgyön körbe gyűl.

A' pusztultt égen 's mezőben
 Tsak a' fetskék látszanak,
 Hogy tsoporttal az essőben
 A' tóra nyilallanak. —

Azok a' barna szemhéjjok,
 Mellyek a' Világ' szemét
 Fedik most, — a' gőz - karéjok —
 Ím felnyílnak szerteszétt.

Tsillog az ég friss színekkel,
 És a' függő tengerek
 Elfolyván tiszta tseppekkel,
 A' szellőn ellengenek.

Nevet a' föld virágokkal,
 Örömmel minden tele,
 Mintha az ég záporokkal
 Maga tsorgott volna le. —

De napnyugotról egyszerre
 Újabb teherre kapott
 Felhők vitorláznak erre,
 És elfogják a' napot,

Ismét bőséggel tsorgatják
 Tóvá váltt záporjokat,
 És mint emlök, úgy szoptatják
 A' szomjú parlagokat. —

Ezek is kifogynak végre ;
 És egy sugárokból szött
 Aranyzapor száll az égre,
 'S bétölti a' levegőt.

A' kösziklák' zöld pompája
 A' napra kikönyököl,
 Felhőkkel béplántált tája
 Szemfényvesztve tündököl.

Egy Szivárvány öv' módjára
 Körülfogja az eget,
 És a' tengerben magára
 Jöbbra balra nézeget.

Megifjúltt fényes ortzákkal
 Mosolyognak a' mezők,
 Színes himmel 's bokkrétákkal
 Megrakva néznek rám ök, —

Márts a' hajnalnak színébe, *)

Fesd e' hely' tájékait

Óh Te, kinek énekébe'

Látom az Ár' partjait,

Melleyek mintegy szagoskodnak

Örök soraid közül,

És ábrázatján dalodnak

Egész formájok kiül:

Te, ki midőn énekletted

Az Álpe sek' bértzeit,

Érdem-oszlopiddá titted

Az égnek tölöpjeit! —

A' gyémánt-forma tseppekkel

Mint villog a' tsikos rét!

Melley kedves tündöklésekkel

Lanyháznak le szerteszétt

És tseppek a' virágoknak

Tarka ligetjeiről,

És a' viritó bokrokknak

Horonája' széliről!

Minden fü e' bő harmattal

Ujonnán feléledett,

'S gőzöl erősebb illattal.

Az egész ég szaggá lett.

*) Itt HALLERT szólítja meg, kiről láss a' Jegyzésekben a' H betű alatt.

Örömmel felemelíti
 A' gyep ittas fejeit,
 'S úgy tetszik, hogy ditsöiti
 Az égnek jöteteit.

Zöldeljetek most, óh kedves
 Térmezők és Ligetek!
 Árnyékos Erdők, és nedves
 Rétek, most zöldeljetek!

Légyetek a' nép' javának
 Megvidító tárgyai,
 'S lelkem' ártatlan-voltának
 Menedék kárpitjai;

Ha únván a' gonoszoknak,
 'S büszkének tsoportjait,
 Elhagyom a' városoknak
 'S palotáknak falait.

Zefir többször is hadd fújjon
 Rám e' virágok felől,
 Mellyre szivem megvidüljön,
 Megtsendesedjék belől.

És a' Világ' kegyes Atyját,
 (Ki a' napsúgórokon
 Hinti rázók jó'karatját,
 'S az essön, harmatokon)

Szépségtekben tisztelhessem,
'S szent borzadás lepvén el,
Ditséretét hirdethessem
A' felelő egekkel.

És ha az ő szent Szavára
Éltemnek határt vetek :
Vég-nyugalmam utóljára
Hadd legyen ti bennetek! — —

II.

LILLÁHOZ.

A KLEIST' Rapszódidi közül.

Itt a' Tavasz, az ő enyhében
 Elolvadt a' hó és a' jég;
 A' vizek' kristály. tükörében
 Magát meglátja már az Ég.

A' megszelidültt levegőben
 Lanyházó essők hullanak,
 Mellyek a' tserén és mezőben
 Új gyöngy gyanánt tsillámlanak.

Minden pásztort öröme hoznak
 A' virágok' illatjai,
 Midőn körülte ugrándoznak
 A' halmokon bárányjai,

A' fű a' rög alól kitsúszik,
 Zöld koronát tol a' fején;
 Zefir mint a' habon úgy úszik
 A' lány vetések' tetején.

Virágokból szövött ruháját
 A' tarka rét már himezi,
 Az ezüst tsergetegek' táját
 A' gyenge nád béprémezi.

Az erdőknek zöld éjjelében
 Ámor kedvtelve tébolyog,
 Öröm foly a' szellők' mentében :
 Ég, föld, tenger, mind mosolyog.

Ama' Sijónál Lyánkájával
 Szunnyad a' pásztor édesen,
 Ki ötet gyenge két karjával
 Átölelte szerelmesen;

Lágy álmom ült szemek' héjjára,
 Lelkek egymás' lelkébe jár :
 A' tsalogány' nyájas daljára
 Szunnyadt el ez a' boldog pár.

Ah, ha ebben a' köz örömben,
 Melly már elterjedt szerteszétt,
 Érezhetném én is mejjemben
 Az öröm' legkissebb neszt!

Nem, nem ; ő elfut tőlem messze,
 Rég' elhagyott már engemet.
 Nints olly tavasz, melly elszéllessze
 Holtig tartó keservemet.

Én tsak a' boldogtalanságnak
 És kinnak fia vagyok már,
 Tsak úgy lesz vége ez aggságnak,
 Ha az halál siromba zár.

Mert LILLA egy tavasz' nyiltában
 Én tölem messze vettetett,
 A' kiért tudtam hajdanában
 Betsülni ezt az életet. —

Midőn akkorba mélyly sebemnek
 Kiontottam vérhajjait:
 M'ért állitád meg életemnek
 Szélyelfutott patakjait

Óh Fátom? hogy éltem' végéig
 Tudjál engemet gyötreni?
 Azért nem kellett egy tseppjéig
 A' véremnek kiömleni,

Hogy a' hízkelkedő hiszemben
 Tengődtetvén bús napomat,
 Elsorvadjak a' szerelemben
 És holtra sirjam magamat? —

Hitetlen Sors! ki jobbadára
 Tsak a' bohóknak kedvezel,
 Kerestelek! de más határra
 Futottál én előlem el:

A' szerelem ugyan vállamra
 Sebes két szárnyakat köte,
 Semmit sem ért; az én láttamra
 Még távolabb repültél te.

Már én téged el nem érhetlek
 Futásodnak gyors kerekén,
 És soha reá nem vehetlek
 Hogy LILLAMAT bírhasam én.

Nagyobb sorsra ugyan sokképpen
 Tarthatsz te, LILLA! méltó just:
 Én elégtelen vagyok éppen
 Megjutalmazni egy virtust.

A' te bájos kedvességed,
 Melly a' teremés' remeke,
 'S nemes lelked méltóztat téged
 A' királyok' szerelmire;

És sok száz úr, ki pántlikával
 És tsillaggal diszesedett,
 Fellobbanván szemed' lángjával
 Párnak választna tégedet.

De ezek, a' kiken a' Mődi,
 A' rang, és bibor fénylenek,
 Alatsonyszívűek, 's valódi
 Szerelmet ritkán érzenek.

Nékem nints semmim, melly a' szemnek
 És érzésnek tessék nagyon;
 De van egy szívem, 's e' szívemnek
 Nemes indulatja vagyon.

Van egy szívem, melly szerelmével
 Még soba sem legyeskedett,
 Egy szív, melly a' világ' kintsével
 Fel nem tserélne tégedet.

Am igérd azt, óh Fátom! nekem,
 Hogy én majd ő nála nélkül
 Caesar leszek, 's királyiszékem
 Mind a' két Világ' *) nyakán ül:

Az alávaló büszke lélek
 Örülhet hogy illy sorsa jött;
 Én ő véle vigabban élek
 A' szalmás kalyibák között.

A' szerelem fényes várakká
 Tsinálja a' duttyánokat,
 A' tiszta forrást borpatakká,
 Édenné a' kopárokat. —

Hány kastélyt láttam diszeskedni,
 Hány város' pompája bájolt,
 Miolta véled esmerkedni,
 Óh szép LILLA, szerentsém volt!

*) Egyik világ az Ó, vagyis Europa, Asia és Afrika; másik az Új, t. i. Amerika melly a' XVdik, és Polynesia melly a' XVIII. Században fedeződött fel. E' két utolsóból Caesar semmit sem bírt, sőt hírét sem hallotta,

A' Szépek' ingerlő formája,
 Melly másokkal hitet szeget,
 Bennem még forróbbá tsinálja
 Az erántad gyúltt meleget:

Mihelytt elmémben megvisgállak,
 Az ö tüzők bennem meghül.
 Én tsak téged választanálak
 A' föld' minden szépe közül.

Ó h A r a n y k o r! mellynek folytában
 Az aránnak vak fényiről
 Semmit se tudtak hajdanában,
 Miért futsz a' föld' sziniről?

Most már bizonynyal nyugtatnának
 LILLAM' ölelő karjai. —
 Óh bártsak visszahivhatnának
 A' rimánkodók' szavai!

Ah! jöjj vissza! 's akkor érettem
 Engedd meg azt az egyet is,
 Hogy pásztor lehessen mellettem
 Az én kedves barátom is.

De nem hallgatsz szavamra éppen,
 Ó h F á t o m! már, már képzelem,
 Hogy a' szerentse laptaképpen
 Játszik mindenba én velem.

Te hallgass hát, te hallgass erre,
 Óh H alál! 's vedd ki vámodat.
 Mindenkor tsak boldog emberre
 Szórod öldöklő nyiladat?

Itt a' mejjem; jer, fegyvereddel
 Nyisd meg elrontsoltt szivemet,
 Készen állok, éltemet vedd - el;
 A' kin nem rémit engemet.

Amott, hol téged a' döglesztő
 Levegőn által szivni be,
 A' sirásoknál 's az ijesztő
 Temetők' setét gödribe',

Ott, hol az embert az emberrel
 Fegyver' élére hányatod,
 Majd ott kereslek fel jó szerrel,
 Ha végörám' halasztgatod. —

'S te LILLA! nyögj akkor így szolván:
 „Ah! én keserítettem - meg!
 „Ö érettem szivből lángolván,
 „Szerelme' kinja ölte - meg!“

III.

A' TSENDES ÉLET.

A' KLEIST' Oddi közül,

Már a' fergetegek' dühe
 Megszünt, és az üveglő
 Zúzon nem pirosollanak
 Át a' fenyvesek' ágai,
 A' jégtől szabadultt patak'
 Allyán látni tsigát, gyepet,
 'S apró lenge virágokat.
 A' bükkök' magas erdejét
 A' sűrű lobogó levél
 Éjjellel fedí bé megint.
 Itt ingerl sok ezer futó
 Hang közt a' tsalogánynak
 Zengő dalja az ágakon.
 Itt a' rétre az esti szél
 A' zöld rózsabokorból
 Áldott illatokat lehell.
 Ottann a' ragyogó patak'
 Habján a' kivirágozott
 Bokrok' képzete tündököl,
 És fut mint maga a' part,
 Mint a' nádasok, az halász'
 Elsuhanó ladikától.

Pajtás! hagyd el a' hartzokat,
 A' fegyverropogást kerüld,
 Itt a' kedvre való idő!
 Érezd a' ligetek között
 Azt a' gyenge gyönyörködést,
 Mellytől messze van a' vitéz,
 'S a' lágy udvari emberek.
 Mit használ, mikor az hadi
 Tisztesség' szesze részegit?

— — — — —
 — — — — —

Mit használ, ha aranyba vontt
 Fényes fegyverek őrizik
 Sirhalmod' ? ha ijesztő
 Pántzélbann emelik fel
 Márványból hadi képedet ?

Ákhill, és maga Hannibál
 Szintügy kéntelen az halál'
 Ejjét végig aludni,
 A' melly engem is egykor
 A' Végzés' akaratjaként
 Vak kárpitja alá takar.
 És így én is egyenlő
 Lészek holtom után vele;
 A' földön pedig édesebb
 Boldogságba' foly életem.
 Ő tsak vérbe kevertt mezőt
 Látott, és tsak az ég fedé
 Altában, 's paizsok', nyilak',

És dárdák' ropogásai
 Zörgöttek füle mellett.
 Ő mellöle futottanak,
 Játék, Tréfa, Gyönyörködés,
 És Cypris' deli gyermeke.

Én a' tarka virággal
 Himzett rétbe' tekintetem
 A' rám integető eget,
 Az hozzám nevető berek'
 Ékességeit, a' fejér
 Nyárfák' lengeteg ágait,
 'S a' völgyben zuhogó folyást.
 Alszom rózsalevél alatt,
 'S hallom daljaidat, Chloe,
 A' mellyekre letsendesül
 A' zengő Filoméla,
 És leskődve figyelmezik. —
 Hörnyülem tsak öröm lebeg.

Kis Fillis, ha te engemet
 Meglátsz, a' ligetekbe' búvsz,
 Én vigyázva kereslek,
 Mégis rád nem akadhatok:
 Mig majd a' leveles bokor'
 Zöld ernyőibe' tsintalan
 Ruttzantásod elárúl.

IV.

FILLIS DÁMONHOZ.

KLEIST' Daljai közül.

Dámonom, Kintsem, megadom magam' már!
Érzem, érzem most, miket érze szived!

Kénszerit tartós erejű szerelmed

Visszaszeretni.

Hogy szemedről a' kezedet ledérenn

Elkapám : Isten! miket izgatott fel

Néma kinoktól vizenyös szemednek

Szép tüze bennem!

Elfuték, sírék, lerogyám az Érnél.

Láng-özön járá tetemim' keresztül.

Ah! örökkétig fog ez a' sebess tűz

Engem emészteni.

Jöszte, hű Dámon, te legyél sajátom!

Számra már Lelkem kilebeg, hogy édes

Ajkadon által te beléd ezernyi

Tsókkal ömöljék.

V.

ELÍZÁHOZ.

KLEIST' Purgomái közül.

Szép Eliza, olly nagyon

Mért tsókolod versemet?

Bennem tenger vers vagyok,

Tsókolj inkább engemet.

VI.

Á N G L U S A N D A L G Á S.

A KLEIST' Prósaiból.

Van nékem egy barátom, a' ki Ánglus és Poéta, 's különös kedvellője a' sétálásnak. Közélebb, midőn ötet alkonyodtakor hijába keresem vala a' szállásán, megtalálám az erdőben, hol egy bantdombon pihen vala; egy patakotska megett, melly egy vadrózsa-ernyő alól rohan ki, és vizporrá 's tajtékká változván, a' völgybe omlik. A' Vizbukadéknak morgása miatt nem hallhatta meg érkezésemet. Hatulról a' fejéhez sullogék, 's megsajditám, hogy a' jegyzőablájára ballatos sohajtások között 's néhány könnyeket is ejtve, éppen valamelly versezetnek utolsó sorait írta. —

Már fel akar vala állani, 's megláta engemet. — „Régen itt vagy már? így szöla egy kitsint megpirulva, nem hallottam, mikor idejöttél. — „Mar itt voltam, mikor olly nagyon kezdél sohajtozni, felelék én, 's mikor könnytseppjeid jegyzőabládra hullának! — „A' szép Tavasz, és e' szép tavaszi Estve, úgymond ő, olly kedves andalgásba hoztak engemet, hogy én meg nem állhatám, hogy némelly érzésimet le ne ír-

jam, 's azok indítottak a' sobajtozásra.“ — Ek-
kor közlé velem a' maga munkáját, mellyet sza-
bad legyen nékem egy gyengébb folyóbeszédi
fordításban esmértelessé tenni. —

„Melly édesen mormol a' vizomlás, és mor-
molni meg nem szűnik! Mint remeg végig az
ő habja a' völgyön a' virágok között, mellyek
az ő színe felé hajladoznak! Még kevéssel eze-
lőtt jégbolt alól omlott ki ez; a' föld búson ke-
sergett vala, feje halottruhával lévén béborit-
va. Az erdők és völgyek hópelyhekkkel valának
béretzézve, elhagyatva éneklő lakossáiktól. A'
bikáknak és szarvasoknak kemény testeket zúz,
és jégöntötte bé, és úgy jártak benne, mint a'
pengő pántzélokban. Minden teremtvények ér-
zették vala a' télnek sullyát.“ —

„Melly kegyelmes az Isten! mint ifjitja 's
mint örvendezteti meg ő, mind azt a' mi él!
Mert ő volt az, a' ki mindenható karjával a' sok
ezer Világokba azt az első mozgást indította, a'
mellyek által azok saját abrónsaikban mind
örökké futnak; 's az Esztendő' szakasszait vál-
toztatják.“ —

„A' néki-pirúlt Nap jobb kedvel nézi most'
hogy a' zöld, és virágokkal rakott Föld mikép-
pen úszik az ő sугárinak tengerében. A' Tze-
thal, úszó sziget' módjára nyugszik a' melegülő
vizekben, vagy lerohan a' tenger' mélységére,
's örvényt indit játéka közbe: és a' Nautil
ismét hajó, evedző, vitorla, és kormányos ön-

nön magának. — A' teméntelen madársereg, melly a' mi pázsitjainkat elhagyta volt, most örömmel siet hozzánk a' tengeren keresztül, és szintúgy truppba lovagol a' levegőnek láthatatlan habjain.“

„Minden erdő zeng örvendő polgárinak hangitsálásoktól. Az Elefánt, és minden temérdek Állatdomb, a' sokféle apró-marha, és minden féregfaj, a' mi a' földben, a' mi az erdőknek fájain, a' mi a' levegőben és a' vizekben él, mind — mind érzi hatalmát a' mindent felélesztő Kikeletnek.“

„Óh adjatok hálát az Úrnak, 's magasztaljátok az ő Nevét, mindnyájan, kik az ő kegyelmét érzitek. Közönséges Kontzert emelkedjék fel tőletek az ő Királyiszékéhez! Adjatok nékem szavaitokat, óh Mendörgések; mellyek ismét a' levegőben laktok már, hogy az Úrnak ditséretét a' földnek hirdethessem! —

És óh! melly ingerelve ragyog amott a' naplementi Ég az ő bíbor-és aranyszín világával! Amott egy mezei vidékhez hasonló, rakva rétekkel, rakva erdőkkel, rakva hegyekkel, tavakkal; amott pedig egy tengerhez, mellyen lánghullámok tündökölnék. Gyönyörű illatok lepik el a' tájékat; 's mély Tsend uralkodik mindenfelé, mellyet csak e' kis Patak' mormolása zavar meg, 's hébe-korba a' Fülemlének melánkóliás dalja vág ketté, 's egy mezei sápitó sipotska.“

„Légy tsendes, én szívem! légy tsendes mint

a' levegő, 's légy az mind örökké! Soha se lázadjanak fel te benned zivatar indulatok, azon a' gyűlölségen és haragon kívül, mellyet az igazságtalanság és a' bűnök érdemelnek.“

„Uram! ki az én életemnek reggelét és déltáját eltöltenem megengeded, adjad, hogy annak estvéje, melly már sebes lépésekkel közelget, ah! adjad, hogy az szebb légyen éltem' nappalánál! Adjad, hogy midőn az eljön; mint e' baldokló Nap, úgy lángoljak én azon való örömben, hogy nékem a' te lakóhelyedet, hogy nékem a' te felséges voltodat majdan szemlélnem kell.“

„És ti barátim, ti kik nékem boldogságom, betsületem, gazdagságom és mindenem valátok, kik az én hibáimat 's gyengeségeimet a' szivemért elnéztétek; ejtsetek akkor egynéhány könnyeket én mellettem, mikor az én már lankadó félben lévő pillantásim a' Menny körül elragadtatva tántorognak.“

VIII.

A' SZERELMESNEK GYÖTRELMEIRŐL.

KLEISTNAK egy Töredéke.

— — A' tavasznak bőven tékozlott adományi, mellyek körülöttünk folynak és gőzölögnek, tzudarok a' Szerelem' betegjére nézve; ő néki a' hajnal félholtan lángol, a' Nap homályosnak tetszik ő néki; nem botsát ez ő reá gyönyörködést a' maga sűgárain; ő rá nézve az egész Teremtés megholt. — Örvendő barátinak zsibongása között elhagyattatottnak érzi magát, és magánosnak, nem hallja azoknak perge katzajjokat; hanem hallja a' kőszá-lakon és tengeren által az ő Bálványjának sutogását, a' melly őtet megvarázsolja. Az ő lelke ama' kebelnek liliumjai közt portyász, 's ama' szátskának mézzén ragaszkodik. A' hit-szegés felől való gyanúság, lidértz módra megtsalja az ő érzését, 's Örangyalának képe messze rándul előre: akkor rohan ki először az ő fájdalma, akkor hasonlít ő a' szélveszek és a' hideg miatt színéből kiköltt hervadozó virágszálhoz; akkor ögyeleg egy halott a' föld' színén.

Ti, harmatlepte tarka Rétek! ti félénk

nyárfákkal megrakott Ösvények! ti Zefirek! és ti, kik hajdan lombos ernyötök alatt a' virágzó lóherén sokszor büsitettétek ötöt, borzas Fenyők! ti Patakok, mellyek megett gyakran szunnyadott el rekedtt morgástokra, ezután már Istenhozzátok! többé már tsak kinját fogjátok éleszteni. — Tsak a' sivatag, homokos puszták, az Otzeán' szelveszes partjai, a' távol fekvő Czintermeknek árnyéka, az öszvedöntött várak, mellyeket már a' redvesség' foga át-'s meg-át rágott; és búson fenyegetődző sziffák' homálya borit, — tsak ezek az ö Paraditsomi, ahol nyomorúltt volna könnytseppekben foly le sáppadtt ortzáján, ahol egész napestig tébolyog, 's gyakran a' süvöltő szelekkel együtt nyögdétsel ki a' kriptákból és köbarlangokból, és sivákol a' magános Tsüvikokkal.

Ha, egy darabig a' szökdöső Lidértztől tsalogattatván, a' seppedékeket sokáig gázolván, végre estve felé haza vántzorog; akkor bút és könnyeket önt felesleg is levelére, 's mindenik sorában meg-meghal. Tsigázó - lajtorja gyanánt van nyoszolyája, világos virradtig aggságot hereg fel megnehezedett szivéről, a' gyötrelém egy oldalról másra hentsergeti, 's dobog minden pulsusütésre. Ha sokára elnyomja az álom; akkor utálatos képek intselkednek reá nyugvóhelye körül. Most setét holtozatok alatt tévelyeg, mellyek rakvák lelkek-

kel és tsontvázakkal; majd tüzes hidrák ijesztetik. El akar szaladni; de alatta a' föld hátra vonul, és ötet magával együtt visszarántja. Most úgy tetszik néki, hogy a' föld ötzeánná lett, a' hullámok tovább ragadják ötet; látja a' Mélységnek feltátott torkolatját, rettegve kapaszkodik a' vízbértzekre, és meghal azoknak ómladékin. Majd egy Üregből, mellynek mély voltára szédeleg, nógatva kiált hozzá Szerelmének édes tárgya: sebes lebegve száll le oda; de mikor hosszas ereszkedése után azzal ketsegteti magát, hogy hozzá juthat, a' barlangnak feneke amaz Isteni képpel együtt végképpen alásüllyed. Ijedtében felrezzzen, és ébrenn folytatja álmodozását, rázattatván a' szüfájástól és sullyos bűtől, 's a' gyűjtvány Hideg miatt vonaglódván. — —

VII.

A' BÚJÁLKODÁS.

A' KLEIST' Prósdji közül.

Boldogságnak tarthatni az emberi nemzetre nézve, hogy a' benne elhatalmazott bűnök közül sokkal közönségesebb a' gyönyörűségekre való hajlandóság, mint a' nagyravágyás és a' pénznek szerelme: úgyhogy száz bujalkodókat (a' kiknek fő hajlandóságok a' gyönyörködés) lehet addig találni, míg tíz nagyravágyót és egy fősvényt, a' kiknek t. i. fő indulatjok a' betsület-vadászás, és a' pénzkuporás. A' Fukarság annyira ellenkezik a' társasággal, és az Egésznek harmóniájával 's boldogságával; hogy az emberek vagy felette nyomorúttak volnának, vagy utoljára (felteszem, hogy a' nemzés által tovább is szaporodnának) ki kellene nekik a' világból fogyni, ha még többen volnának közöttök a' zsobrákok. Irigység, gyűlölség, áskálódás, üldözés, álnokság, tsalárdság, tolvajkodás, és végre öldöklés és vérontás — ezek tennék akkor gyilkoló-barlanggá e' világot; és ekkor tűrhetőbb volna, a' kietlenben, tsupa kígyók és skorpiók, orosz lányok és tigrisek, mintsem emberek közt lakni. —

A' Nagyravágyás pedig minémű inségeknek szerzője, nem szükség megmutatni. A' ki a' világnak történetiben egy kevésbé jártas, úgy találja, hogy a' hatalmas birodalmaknak leomlását, a' közönséges nyomorúságot, és a' milliomi embereknek vérek' kiöntését, ez az indulat okozta.

Azomban, a' kis gonosz is tsak mindég gonosz marad, és a' gyönyörűségeknek mód nélkül való szerelme soha sem tagadja meg a' maga bűn természetét, és szintűgy nem kevés rossznak szokott eszköze lenni. Ha azt meg nem gondoljuk is, hogy minden mesterségek és tudományok rossz lábon állának, hogyha a' földet tsupán olyan gyönyörűség' fiai laknák, a' kik minden szoros munkát gyűlölvén, a' kényes életet pedig mód nélkül szeretvén, nem sokára mind azt, valami az élet' módját könnyebbíti, sőt a' mi annak fenntartására elmúlhatatlanul szükséges, semmivé tennék; tsak ezt a' kérdést teszem fel hogy Van é azoknál boldogtalanabb ember, a' kik a' kellemetes érzéseknél, 's a' legfelsőbb gyönyörűségnél egyebet nem áhítanak, nem keresnek? — Mert mihelytt a' kellemetes érzések előlük elenyésznek, azonnal szomorúságba és bús kedvbe borúlnak. És hogy is ne oszlanának el azok ő előlük egyszeribe, holott rend szerént tsak a' heves és zivatar gyönyörűségekre áhitoznak, a' mellyek az egész lelket megrázzák, és egyszerre minden ér-

zöínakat általjárnak; az ártatlan gyönyörűse-
geket pedig gyáváknak és izetleneknek tartják?
Kínos nyavalyák, a' test' és elme' erejének
megfogyatkozása, a' betsületnek, jó hirnek, és
jóságnak elvesztése, sőt sokszor egész familiák-
nak megbukása -- ezek az elmaradhatatlan kö-
vetkezései az ő kitsapongásoknak. Akkor osz-
tán Istennéktek kellemetes érzések! Nyugh-
tatlanság, aggodás, és kétségbeesés szállott a'
ti helyetekbe, ezek lepték meg a' bujálkodó-
nak lelkét, a' ki már most kétszerte szeren-
tsétlenebb, minél kevésbé volt ezekhez az ő
boldogságának ellenségihez, hozzászokva. —

Igaz ugyan, hogy az ember gyönyörűségre
van rendelve, mert a' jó Teremtő szeretetből
hivott ki minket a' semmiségből. De hát, ez
a' gyönyörködés feslettségben áll é? vagy ab-
ban, hogy testünket pintzévé, életünket szaka-
datlan tivornyává tégyük? nem találhatni ár-
tatlanabb gyönyörűségekre 's örömökre? Az
értelmes barátokkal való társalkodás sokkal
többféle módon mulattat, és bennünket bor és
játék nélkül is örömbe merithet. Igaz barátok-
ra pedig kiki szert tehet, ha azoknak bírásá-
ra érdemes, és maga is tud igaz barát lenni.
Ezenfelyül, a' természetnek és mesterségeknek
tágas Országai ezer szabados mulatságokkal
kinálkoznak. — „Ni! (igy szól Wieland) a' Ter-
„mészet integet ránk. Ribeszéllhetetlen vidám-

„sággal lehelli ki a' megelekedést. Ni, a' tsendes
 „ég hogy tekint-alá a' hársfáknak társaságos
 „galylyain keresztül! Minden tsak örömet kiált,
 „s a' vigságra hidogál. —“ Mi érettünk páro-
 lognak a' virágok, mi értünk tsörög a' kigyód-
 zó patak a' lombos fáknak homályos boltja
 alatt, melly a' madarak' énekétől zengedez. A'
 mezőknek és pázsitoknak tarka virágos leplei
 mi érettünk tündöklenek, mi érttünk festi a'
 Nap a' támadati eget aranynyal és biborszín-
 nel. Minden, ahová szemünket, ahová gondo-
 latinkat fordítjuk, minden bétölti lelkünket
 örömmel és elragadtatással. Hát a' mesterségek
 mennyi gyönyörködtetést szolgáltatnak! Melly
 széles mezejét nyitják ki előttünk a' kies fogla-
 latosságoknak! Mink nem tsak a' goromba ér-
 zésekre, hanem a' gondolkodásra és munkára
 is vagyunk alkotva; és egyedül a' szorgalma-
 tosság és az értelmes tselekedetek adják meg
 nekünk a' valódi és állandó Elme-tsendességet.
 A' munkát és a' virtust gyakorló ember mond-
 hatja el igazságosan, 's ő viheti végbe azt, a'
 mit Frantzországnak a' Régense, amaz esmé-
 retes Orleáni Hertzeg mondott vala: „Az ég-
 „nek legkissebb adományán is örvendeni kívá-
 „nok, 's kívánom azt a' pályát, mellyet meg
 „kell futnom, virágokkal behinteni.“

Meg nem állhatom, hogy a' következő
 levelet, mellyet a' minapában vettem, ezen al-
 almatossággal ne közöljem.

K e d v e s Ú r !

Magamnak is szintúgy szívemen fekvén az emberi nemzetnek java, mint az Úrnak, hanem olly módomban nem adódhatván tzeljaimnak mindenekkel való közlésére; bátorkodom az Urat, azoknak végrehajtására, megkeresni. Én ugyan szívesen igyekeztem holmi üveg-szemeknek, fejér és piros kentséreknek, egyes és kettős Mejjeknek készítésével az emberi nemnek szolgálatjára lenni: de az a' sok Kon-tár, az a' sok majmolója az én mesterségemnek, azt okozta, hogy az én Portékáimnak arra szembetünöképpen alászállott. Mostanában egy találmány ötlött az eszembe, a' mellyből mind a' világnak, mind a' magam erszényjének sok szép hasznót ígérhetek. Ugyan is, láttam itt a' mi városunkban, hogy sok ember, mind férjfi mind asszony, orraltanul ögyeleg, azértis néminémű orrokat kezdtem könnyű fából készíteni, a' mellyeket doróttal a' boldog emlékezetű hús-orrhoz hozzá tsinállok, és hasonló színre meg is festek; úgy hogy sok ember tsegéjjével is állitaná, hogy ismét a' régi orr nőtt ki. Hogy ez a' Találmány betses és hasznos, azt az Úr maga is általlátja, 's reménylem, nem tagadja meg azt a' szívességét, hogy hatbatós ajánlása által ezt az én Orrfabrikámat kelendőségbe fogja hozni. Hiszen most már ki-

ki úgy hordozhatja megint az orrát, a' mint magának tetszik: a' mit eddig sok ember nem tselekedhetett: és ezután senkinek sem lesz az ábrázatja olyan pökedelem, mint eddig volt sokaké. Egy némelly ember, a' kit egy némelly bujaság az orrától megfosztott vala, kitsúfoltatott e' miatt egy bizonyos bujálkodótól — egy Rézgegestől! Én most már ennek a' kitsúfoltnak, illendő árron, visszاسzerzettem a' betsületét, és az ő kitsúfolója — ama' kézzel lábbal termett nagy boros-hordó — a' viláért sem adná, ha ő olyan szép ábrázatú lehetne. Kérem hát az Urat, adja tudtára ezt a' Világnak, és jutalmaztassa meg az által az én talentomomat: mellyet az Úr tartozik is megtenni, ha az Úr valósággal az, a' minek magát kiadja. Mondja meg az Úr nékiek azt is, hogy nem tsak az orrok-vesztett emberek vásárolhatnak nálam: hanem azok is, a' kik tartanak tőle, hogy orrok nélkül találnak maradni, igen jól teszik, ha ezt a' magok' számára jó eleve beszerzendik. Így az a' nyereségek lesz benne, hogy a' mostani orrokhoz képest veszem le a' Modelt, és hogy a' néhai Sas-orr helyett tömpe orrat nem teszek fel. Maradok az Úrnak

kész köteles szolgája
 N i k o l a s P o s t i c h e,
 Galantéria-fabrikás.

P. S. Tudja az Úr, hogy egy gonosz nyavalya adott alkalmatosságot a' Parókák' feltalálására; 's azonban mégis olyan nagyon Módibajöttek, hogy én hallottam, mikor sok nagyvárosban valakinek ditséretére így szollottak: „Ez jeles „személy, ő Parókát is visel, és néki minden „jól áll.“ Ha az Úr a' dolognak emberül utánna lát, reménylem, hogy noha az én Találmányomra még gonosszabb nyavalya szolgálta-
tott, mégis idővel mi nálunk is meghalljuk hogy; „Ez jeles Személy, ő Vendégorrat is visel, és néki minden jól áll.“

SZÜKSÉGES JEGYZÉSEK.

- Ár** vagy az *Aar* folyóvize [a' Bernai Cantonon foly keresztül, és a' Rajnába ömlik.
- Artz** — ortza. Innen: artztzal, artzúlat.
- Aurora** Hajnal; **Hesperus**, Esthajnaltsillag: itt jelenti Napkeletet és Napnyúgotot, az az: az egész Világot.
- Bált Tengere.** Az Iró Pomeráni filévé, örömezt zengi a' Bálticum Tengert, melly az ő hazájának partjait mossa.
- Bajbonts** — tserje, tsalit, bokros, szövvény, dumetum. *Felföld. Márton Szökönyve.*
- Bigets** — gyümölsöskert. *Tiszamell.*
- Boroka** — gyalogfenyő, *Juniperus communis L.*
- Cypris** — Venus, *Cypria*; Cyprus szigetétől, hol különösen tiszteltetett, 's a' Poéták' szerént lakni szeretett, **Kellemek** — Gratziaák, **Charites** a' Kellemesség' három Isten aszszonykái,
- Dútz** — galambház, -kosár, -fészek. *Tiszam.*
- Estike** — *Hesperis Plinii*; *Hesperis tristis*, Linn. egy barátszin, és külső tekintetere nézve szomorú virág, mellynek nappal semmi illatja nints de estve el kezdvén egész éjjel a' nap felköltéig olyan kellemetes szagot botsát mint az apró viola, vagy a' Játzint. Van szelíd is, vad is: ezt a' Debretzeni erdön is leltem.
- Eszterág** — gölya. *Régi Könyvek.*
- Felotsódni** az ájulásból, ijedésből, vagy aléltságból, magához térni, fel ébredni. *Dunam.*
- Flóra**, a' Virágok Istenasszonya a' Rómaiaknál.
- Gleim**, egy a' legjobb és legkellemetesebb német Poéták, jelesben a' Lyricusok között; Kleistal egy időbeli 's néki barátja.

Górálni. Hajítani, lökni, dobni: ezek mind egyet tesznek. Ezekből frequentativumok: hajigálni, lökdösni, dobálni — górní, ennek ismét frequentat. górálni.

Haller. Itt Hallert szóllítja meg, ama híres Orvost, Bóltset, Hazafit, és Poétát, ki mély tudományi mellett gyönyörű verseket is írogatott, mellyek között fő az *Alpesek* nevű festő verseszetje, mellyben a' Helvetiai nagy Havasokat, 's annak Lakossainak élete módját édesen rajzolja.

Harsányt. *Hars:* innen harsog, harsany, harsányt. Onomatopepoimenon *Dunam.*

Hémus. Rátz országba vannak a' Hémus Hegyei, hol Orpheus énekelt.

Hölgyek — leányok, menyetskék. *Régi könyvek,* de már postliminio az *ujj Irók* is behozták.

Hullám — nagy hab. *Balaton melly.* *Könyvek.*

Hullámlík. Villám, villámlík; tsillám, tsillámlík; hám, hámlík; *hullám* per analogiam *hullámlík,* az az hullámot v. habot hány: több és nagyobb mint, *habzik.*

Kankalin — fülvirág, kesztyűvirág, papagáj, mennyország' kúltsa, *primula auricula* Linn.

Kaján — irigy. *Dunamelly.*

Kajdászni — lármázni, kiabálni. *Dunam.*

Kelyh v. *Kehely* — pohár, tsésze *calyx.*

Kis Nép az az: az éneklő madarak.

Kókkadt. *Kókkadni;* össze rakva: *megkókkadni,* *lekókkadni* — elhervadni, elalélni, meglankadni. Jelesben a' Plántákról, mikor azok vagy az új ültetés, vagy a' hőség, vagy a' féreg miatt szenvednek. *Tiszamelly.*

Kör — *Circulus.* Innen: *körül;* és mind azok,

a' miket idővel e' betűre tekintek, mint: *kerl-tem, kerülök, keresek, kergetek, kerengek, kerék 's a' t.* Most is hallani a' Néptől: *körbe állani, körbe venni, körbe fogni.*

Libutz — *Bíbitz, Kébitz.*

Lomb. Eddig egy szép ideának híjjával voltak kivált Poétáink; a' zöld ágat egy szóval ki nem tudván tenni. De Molnár Albertnek, ki a' Magyar nyelvről olly sokat érdemlett, a' XVII-d. századnak elején ki jött Magyar Dictionariumában a' frons v. zöld ág ezzel tétetik ki hogy *Lomb*, innen lombos frondosus, lombozni frondare. Én tehát bátorkodtam ezzel a' szóval mind itt, mind más munkáimban élni.

Mógol. A' Mógolok (Tatár nép) elfoglalván Indiának északsó részét, a' leggazdagabb Birodalmat állították fel. Tsászárijkot az Európai Népek *Nagy Mógolnak* nevezték. De ma mind ezeknek végek lett.

Mórok, Maurusok, Áfrikának északi, 's nap nyugoti részén elterjedett sárfekete, népek.

Nektár, Istenek itala, több Poéták szerint.

Nő — aszszony, feleség. Erről többet nem szólok, hanem az Olvasót útasítom az Etelka alatt való Jegyzésekre; és azt adom hozzá, hogy a' Poétának az ilyen rövid, jóhangzású, és régi törz-sökös szón kapva kell kapni.

Olymp — Olympus, Ég.

Pardits — elpusztított, elrontott, eldúlt, elgázolt hely, mező, vetés, rét, kert. *Debretzen, Tisza melly.*

Párusi Márvány. Görög Országának Párosz nevű szigetében teremnek ama' márványok, mellyek a' magok fejérségekről, kivált a' régieknél olly híresek.

Pitymallik, teszi a' világosságnak legelső kiütését, vagy a' hajnal előtt való időt. *Tisza melly*.

Pólus. Két pólus van; vagy is, az Ég golyóbisának két sarka vagy on: egyik az *északi* pólus, másik a' *déli*.

Réja — nóta, dal, dana. *Felföld*. innen: *réjazni*.

Robaj — zördülés, zörgés, zörej, zör, nesz.

Rügy — fakadás, levélbimbó gemma. *Erdély*.

Skláv — rabszolga, martalék, jobbágy.

Sörje, esmeretes tsejete, másként fekete gyűrű.

Szállalok. Ez Igének *szóllok*, inchoativuma *szállalok*; ennek *szálllok*, *szállalok*.

Szála — Saal, térszen nagy tágas szobát. *Symphonia* pedig együtt való zengést.

Szirt: öszve rakva *kösszirt*, *homokszirt*, *nyakszirt*. Ezt a' szót némellyek így hajtogatják: *szirtet*, *szirtet* 's a' t. De nem jól: mert, így mondjuk, *nyakszirtton ütötték*. — Egyéb aránt is. valakiknek jó fülök van, és anyai nyelveknek több több hármóniát kívánnak szerezni, ne szaporítsák azt a' sok e betűt! mert most is sok nyomorúlt *monotoniát* tsinál.

Téji. Téji fi völt *Anacreon* Jóniából, vagy némellyek szerént Paflagoniából. Gyönyörű és kellemetes Dalokat írt, a' mint maradványiból is láthatni. Gleimot ehez hasonlítja Kleist, és azért tulajdonít néki *Téji lantot*; mint Horáziusnál: *et fide Teja dices 's a' t*.

Thyrusok, azok a' szőlővesszővel körül kerített kópják voltak, a' mellyeket a' Bacchus' innépén szoktak hordozni a' régiek: itt tészik a' szőlővel befutott karókat.

Tsalogány — erdei fülemüle, *Luscinia arborea*.

Tsermelly — patakotska, tsergetek. *Felföld*.

Trölöp — ágas, támasz, oszlop, gyám, tzőnk.

Uszkurutz — vadberkenye, *Sorbus aucuparia* L.

L A I S T R O M.

I. A' Tavasz. Festő Versezet.	pag. 101
II. Lillához. Rapszódia.	155
III. A' Tsendes Élet. Óda.	162
IV. Fillis Dámonhoz. Dal.	165
V. Elizához. Purgoma.	166
VI. Ánglus Andalgás. Próza.	166
VII. A' Szerelmesnek kinjairól. Töredék.	170
VIII. A' Bujálkodás. Próza.	173

A' TAVASZ

Mérgébeloe

Musikára vette Füsz János

Fogjatok be szent árnyé - kok.

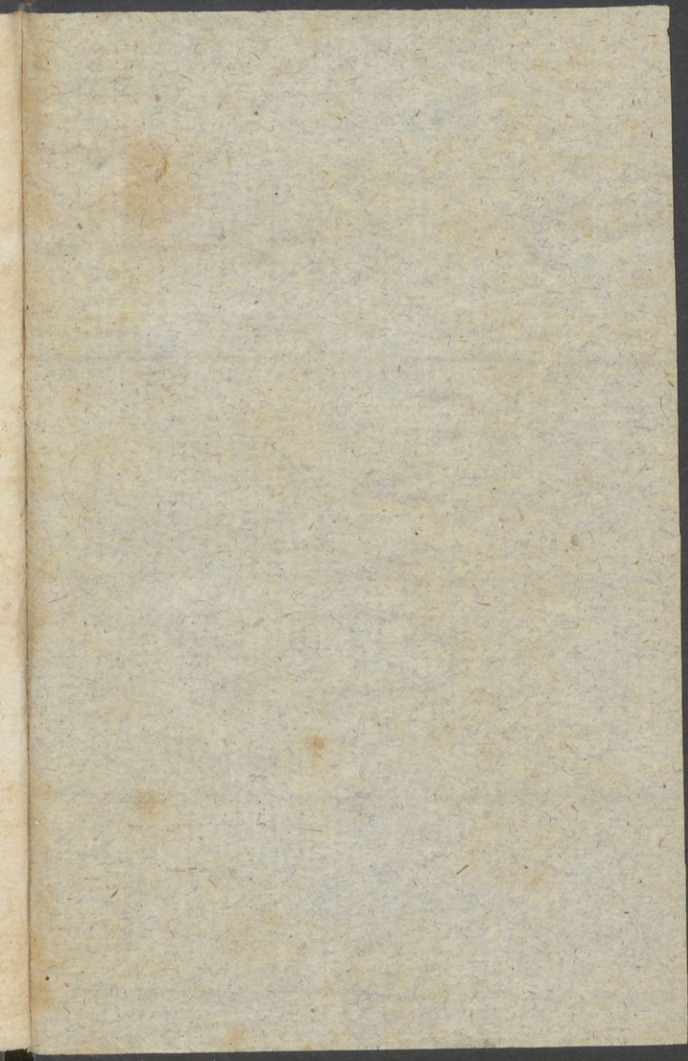
Ti elmélke - dé - se - met Anda - li - to zöldhajlekok

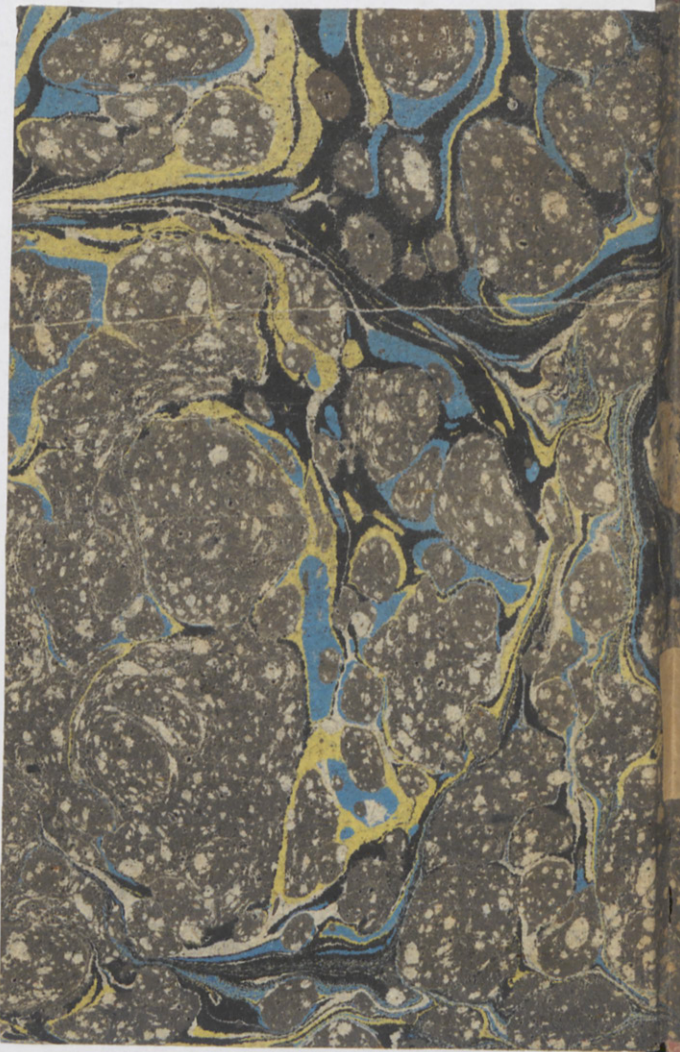
Fogjatok be en - ge - met. Fog - ja - tok be enge - met

p dol

f

79027

720244

